ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ และอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย

Thailand Development Research Institute Foundation

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
(General Agreement on Trade in Services--GATS)
และอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย

โดย

ณัฏฐพงศ์ ทองภักดี

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ตุลาคม 2539

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. ความนำ	1
2. องค์การการค้าโลก	2
3. โครงสร้างและข้อตกลงที่สำคัญของแกตส์	4
3.1 องค์ประกอบของแกตส์	4
3.2 ข้อตกลงที่สำคัญ	5
4. ความผูกพันของไทยด้านโทรคมนาคมและการเจรจาเปิดเสรีโทรคมนาคมพื้นฐาน	11
5. การคาดหมายผลกระทบแกตส์ต่อไทย	13
5.1 ความสำคัญของการพัฒนาโทรคมนาคม	14
5.2 โครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคมไทย	25
5.3 ผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรม	43
6. สรุปและข้อเสนอแนะ	51

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
(General Agreement on Trade in Services--GATS)
และอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย

ณัฏฐพงศ์ ทองภักดี[1]

1. ความนำ

ความสำเร็จของการเจรจาระดับพหุภาคีในนามความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade--GATT) รอบอุรุกวัย ทำให้การค้าของโลกมีระเบียบมากขึ้น ประเทศต่างๆต้องทำการลดภาษีและผ่อนคลายการกีดกันทางการค้าทั้งด้านสินค้าและบริการลง การลดอุปสรรคทางการค้าย่อมทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศขยายตัว แต่จากที่แต่ละประเทศมีระดับการพัฒนาและมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ผลกระทบต่อสาขาต่าง ๆ จึงแตกต่างกันไปด้วย บางสาขาที่ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อาจได้รับผลกระทบทางด้านลบ ซึ่งจะต้องหาทางบรรเทาต่อไป

ภาคโทรคมนาคมเป็นภาคหนึ่งที่ถูกกระทบจากการเปิดตลาดสินค้าและบริการนี้ เพราะอยู่ในความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services--GATS) ซึ่งตกลงให้มีการเปิดตลาดสาขานี้ ภาคโทรคมนาคมของไทยเป็นภาคที่มีความสำคัญมาก เป็นสาขาที่มีส่วนให้บริการแก่ประชาชนและธุรกิจอย่างกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรัฐบาลทำหน้าที่หลักในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านนี้ แต่ในระยะหลังเพื่อเร่งการลงทุน รัฐบาลจึงให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริการโทรคมนาคมด้วย ผลของแกตส์จึงทำให้บทบาทของรัฐบาลและเอกชนไทยในอุตสาหกรรมนี้เปลี่ยนไป กฎหรือการปฏิบัติใดที่ขัดแย้งกับข้อตกลงแกตส์ก็จะทำไม่ได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าแกตส์จะมีผลกระทบอย่างไรต่อภาคโทรคมนาคมของไทย เราจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างไร

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ ผู้เชี่ยวชาญ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม TDRI ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณกอบกุล กาญจนลัยและคุณสุรัตน์ ศรีสุวรรณผไท กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ คุณสุดอนงค์ จารุทัศน์ และคุณวรเดช หาญประเสริฐ กระทรวงคมนาคม คุณดิเรก เจริญผล องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ผู้บริหารบริษัทโทรคมนาคมหลายบริษัท และดร. สุเมธ วงศพาณิชย์เลิศ ที่ได้ให้ข้อมูลข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ศิริพร ภวัครคุณและปัทมา ภังคานนท์ เป็นนักวิจัยในโครงการ

โทรคมนาคมมีความหมายที่กว้าง และมีหลายกิจการอยู่ในภาคอุตสาหกรรมนี้ สำหรับการศึกษานี้จะเน้นที่โทรคมนาคมด้านโทรศัพท์ พร้อมกับกล่าวถึงสาขาอื่นโดยรวมบ้าง ทั้งนี้เพราะเครือข่ายโทรศัพท์เป็นหลักสำคัญที่จะให้บริการโทรคมนาคมด้านอื่น ๆ และเป็นเครือข่ายที่จะเข้าถึงประชากรส่วนใหญ่ได้ ภาครัฐบาลเองก็ให้ความสำคัญกับกิจการนี้ โดยมีรัฐวิสาหกิจใหญ่สององค์กรคือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และ การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ให้บริการ ทั้งนี้รัฐเองยังมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้การบริการโทรศัพท์พื้นฐานยังมีประเด็นถกเถียงที่สำคัญว่า จะให้เอกชนมาเข้าร่วมลงทุนมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่าการเน้นด้านนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายด้านโทรคมนาคมต่อไป

รายงานนี้แบ่งเป็นหกส่วน ส่วนที่สอง อธิบายถึงความเป็นมาขององค์การการค้าโลก ที่จะมีบทบาทต่อไปในการดูแลข้อตกลงแกตต์ ส่วนที่สาม กล่าวถึงข้อตกลงที่สำคัญของแกตส์ เพื่อสร้างความเข้าใจในกรอบการตกลงที่จะมีผลกระทบต่อภาคโทรคมนาคมของไทย ส่วนต่อมา เป็นเรื่องความผูกพันของไทยที่จะเปิดตลาดตามข้อตกลง

ส่วนที่ห้า เป็นการคาดการณ์ผลกระทบแกตส์ต่ออุตสาหกรรม ทั้งนี้วิธีการศึกษาในที่นี้ไม่สามารถทำในลักษณะการวิเคราะห์เชิงปริมาณได้ เนื่องจากมาตรการทางด้านการค้าบริการไม่ได้มีลักษณะเป็นตัวเลขที่วัดได้ชัดเจนเหมือนการปรับภาษีในการเจรจาด้านการค้าสินค้า การวิเคราะห์จึงพิจารณาจากรายละเอียดในข้อตกลงที่เป็นกฎเกณฑ์และความผูกพันด้านการเปิดตลาดของไทย พร้อมกับดูโครงสร้างและพฤติกรรมของผู้ประกอบการไทยในปัจจุบัน และพิจารณาประสบการณ์จากประเทศอื่นในด้านการเปิดเสรีโทรคมนาคม เพื่อประเมินว่าถ้ารัฐบาลลดการควบคุมอุตสาหกรรมและตลาดมีการแข่งขันมากขึ้นตามความตกลงแกตส์แล้ว โครงสร้างอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนไปอย่างไร ผลต่อผู้บริโภคเป็นอย่างไร ผู้ประกอบการไทยมีข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบอย่างไรในการทำธุรกิจ และจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างไร ส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปและเสนอแนะ

2. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO)

เพื่อให้เข้าใจถึงผลของข้อตกลงแกตส์ต่อภาคโทรคมนาคมของไทย และความจำเป็นที่จะต้องติดตามการเจรจาต่อรองต่อไป ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการเจรจาในระดับพหุภาคีทั้งก่อนที่จะมีรอบอุรุกวัยและการเจรจาในรอบอุรุกวัย จนมาเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ จะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงแนวโน้มของการเจรจาและการเปลี่ยนแปลงกติกาในการค้าระหว่างประเทศได้

การเจรจาระดับพหุภาคีในนามของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า มีขึ้นเพื่อขยายการค้าของโลกและลดอุปสรรคการกีดกันการค้าที่มีมานานแล้ว เพราะหลายชาติไม่ต้องการให้มีการปกป้อง และในขณะเดียวกัน การเจรจาระดับทวิภาคีก็มีต้นทุนสูงและสำเร็จได้ยาก การเจรจานี้ไม่มีองค์การที่ถาวร แต่เป็นการเจรจาแต่ละรอบ โดยการเจรจารอบแรกมีเมื่อปีค.ศ. 1947 และดำเนินต่อมาจนถึงการเจรจารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ซึ่งเป็นรอบที่ 8 ถัดมาจากรอบโตเกียว (Tokyo Round : 1973-79) โดยเริ่มเมื่อเดือนกันยายน 1986 ที่เมือง Punta del Este ประเทศอุรุกวัย และสิ้นสุดการเจรจาโดยจัดพิธีลงนามในข้อตกลงรอบอุรุกวัยที่ เมืองมาร์ราเคช ประเทศโมร็อคโค เมื่อวันที่ 15 เมษายน 1994 (2537)

การเจรจาในรอบอุรุกวัยมีลักษณะพิเศษหลายประการ กล่าวคือ เป็นการเจรจาที่ใช้เวลายาวนานที่สุดถึง 7 ปี มีประเทศเข้าร่วมถึง 125 ประเทศ ในคราวนี้ประเทศกำลังพัฒนามีบทบาทมากขึ้นในการเจรจาต่อรองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของสินค้าเกษตร การเจรจามีความยืดเยื้อกว่าที่คาด โดยครั้งแรกกำหนดเส้นตายไว้เพียง 4 ปี ทั้งยังมีหลายช่วงที่เกือบจะมีการล้มเลิกการเจรจา การเจรจาถูกขัดด้วยเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด เช่น สงครามเปอร์เซีย นอกจากนั้นแล้ว ยังมีประเด็นการเจรจาที่กว้างขึ้นกว่าเดิม เช่น การค้าบริการและการเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งผลการเจรจาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การก่อตั้งองค์การการค้าโลก อันเป็นองค์การถาวรแทนสำนักงานเลขาธิการแกตต์ (GATT Secretariat) ที่มีลักษณะเป็นองค์การเฉพาะกิจ (ไมตรี อึ้งภากรณ์, 2538 : 18-20)

องค์การการค้าโลก จะเป็นผู้ดูแลให้บรรลุตามข้อตกลงของแกตต์ จัดให้มีการเจรจาระดับพหุภาคีสืบต่อจากแกตต์ และจัดการในเรื่องข้อขัดแย้งทางการค้า ส่งผลให้การเจรจาต่อรองทางการค้าในระดับพหุภาคีมีอย่างต่อเนื่อง และการเจรจาข้อขัดแย้งทางการค้าเป็นระบบชัดเจนขึ้น โครงสร้างขององค์การการค้าโลกประกอบด้วย ที่ประชุมรัฐมนตรี (Ministerial Conference) เป็นองค์การสูงสุด ซึ่งจะประชุมทุกสองปี, คณะมนตรีทั่วไป (General Council) ทำหน้าที่ดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงแกตต์ และทำหน้าที่เป็นองค์การระงับกรณีพิพาท (Dispute Settlement Body) และกลไกทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Mechanism) นอกจากนี้ ยังมีคณะมนตรีว่าด้วยบริการ (Council for Service), คณะมนตรีว่าด้วยสินค้า (Council for Goods), คณะมนตรีว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา (Council for Intellectual Property Rights), คณะกรรมการการค้าและการพัฒนา (Committee on Trade and Development), คณะกรรมการเรื่องดุลการชำระเงิน (Committee on Balance of Payments), คณะกรรมการงบประมาณ (Committee on Budget), มีสำนักงานเลขาธิการ ทำหน้าที่ด้านการจัดการบริหาร และมีเลขาธิการทั่วไป (General Director) เช่นเดียวกับแกตต์

3. โครงสร้างและข้อตกลงที่สำคัญของแกตส์

3.1 องค์ประกอบของแกตส์

ในช่วงแรก การค้าบริการเดิมไม่ได้มีการเจรจาในรอบอุรุกวัย แต่ระหว่างรอบการเจรจามีการพิจารณาว่าการค้าการบริการมีลักษณะที่ต่างไปจากการค้าสินค้าหลายประการ โดยการผลิตและการบริโภคสินค้าบริการมักเกิดขึ้นพร้อมกัน เนื่องจากสินค้าบริการไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้อย่างสินค้าทั่วไป ตัวอย่างของสินค้าบริการ ได้แก่ การก่อสร้าง การเสริมสวย และการท่องเที่ยว เป็นต้น การทำธุรกิจการบริการจึงต้องยอมให้มีการตั้งสถานประกอบการในประเทศอย่างถาวรหรือชั่วคราว และยอมให้มีการเคลื่อนย้ายบุคลากรในการประกอบการ นอกจากนี้ การบริการมักถูกควบคุมจากรัฐบาลมากกว่าการค้าสินค้าปกติ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะภาคการบริการมีความเกี่ยวพันกับภาคเศรษฐกิจอื่นในฐานะที่เป็นกิจการสนับสนุนที่สำคัญแก่ภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น การบริการทางด้านการเงินการธนาคาร การสื่อสารโทรคมนาคมและการขนส่ง การดำเนินกิจการบริการเหล่านี้โดยอิสระจะทำให้ขาดระบบที่เป็นเอกภาพ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมได้ ถ้าการให้บริการดังกล่าวมีปัญหา นอกจากนั้นแล้ว การบริการยังเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ความมั่นคงของประเทศ ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่มักถูกอ้างเพื่อให้มีกฎเกณฑ์การควบคุมการค้าบริการที่ช่วยลดอุปสรรคทางการค้าการบริการลงได้ แต่จากที่ลักษณะการกีดกันหรืออุปสรรคในการค้ามีความแตกต่างกันระหว่างการค้าสินค้ากับการค้าบริการ จึงมีการเจรจาในเรื่องการค้าสินค้าบริการเป็นกรณีเฉพาะ และในที่สุดมาเป็น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services--GATS)

ความตกลงแกตส์ ประกอบด้วยสามส่วน คือกรอบและกฎเกณฑ์ของข้อตกลงมีพันธะ 29 ข้อ (Articles) มีภาคผนวก 8 ภาคผนวก (annexes) และ ตารางข้อผูกพัน (Schedule of Commitment) 115 ตาราง ในส่วนแรกซึ่งเป็นกรอบและกฎเกณฑ์ทั่วไป[2] วางกฎเกณฑ์และข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ รวมทั้งยังมีการระบุถึงสิ่งที่อยู่ในตารางข้อผูกพันและการเจรจาในขั้นต่อไป ตลอดจนการจัดการกับข้อขัดแย้งและการจัดตั้งคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ การปฏิบัติตามข้อตกลงแกตส์ จะมีลักษณะที่หลากหลายคือ ในบางข้อจะเป็นข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติทั่วไป บางข้อสามารถมีข้อยกเว้นได้ บางข้อสมาชิกจะ

---

[2] ในส่วนข้อตกลงนี้ประกอบด้วย 29 ข้อ 5 ภาค ภาคที่หนึ่ง ให้ขอบเขตและคำจำกัดความของการค้าบริการ ภาคที่สอง เป็นพันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไป ภาคที่สาม เป็นข้อผูกพันเฉพาะของการเข้าสู่ตลาด การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติและข้อผูกพันเพิ่มเติม ภาคที่สี่ เป็นเรื่องของการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ ภาคสุดท้าย เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสถาบัน

ปฏิบัติเฉพาะสาขาที่ได้ระบุข้อผูกพันที่จะปฏิบัติ และข้อตกลงบางข้อก็มีความผูกพันที่จะต้องมีการเจรจาต่อไป ซึ่งในส่วนนี้จะวางวิธีปฏิบัติไว้

เนื่องจากในช่วงที่มีการเจรจาต่อรองกัน มีความเป็นไปได้ยากที่จะบรรลุข้อตกลงในทุกประการ โดยเฉพาะด้านการเปิดตลาดของแต่ละประเทศ ในด้านการค้าบริการจึงกำหนดให้ทุกประเทศสามารถกำหนดได้ว่า ในช่วงแรกจะมีสาขาใดที่จะเปิดตามข้อตกลงส่วนของการเข้าถึงตลาดได้ ตารางข้อผูกพันจึงเป็นการระบุว่าจะมีกิจกรรมใดสาขาใดที่จะเปิดตามข้อตกลงและมีเงื่อนไขอย่างไรบ้าง ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดไม่เหมือนกัน (ลักษณะเป็น positive list) ส่วนภาคผนวกจะเป็นการให้รายละเอียดในแต่ละสาขาหรือกิจการที่สำคัญแตกต่างกันออกไป อาจเป็นเรื่องคำจำกัดความที่ชัดเจนขึ้น การระบุว่ากฎเกณฑ์ทั่วไปจะครอบคลุมอะไรบ้าง มีข้อยกเว้นอะไรบ้าง และการเจรจาต่อรองต่อไปจะเป็นอย่างไร ดังนั้น การพิจารณาข้อตกลงแกตส์จึงต้องพิจารณาทั้งสามส่วน

3.2 ข้อตกลงที่สำคัญ

- ***การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favored-nation treatment--MFN)***

การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Article II) เป็นข้อตกลงที่ห้ามประเทศสมาชิกมีการเลือกปฏิบัติต่อประเทศใดประเทศหนึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ข้อนี้จะเหมือนกับข้อตกลงในแกตต์ที่ว่า ประเทศผู้ลงนามจะปฏิบัติอนุเคราะห์ตามข้อตกลงแกตส์ต่อผู้ให้บริการจากประเทศหนึ่ง ก็ต้องให้ประโยชน์ที่เท่าเทียมกันแก่ประเทศผู้ลงนามอื่นๆ จึงเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้ข้อตกลงแกตส์มีลักษณะเป็นพหุภาคี เพราะหลีกเลี่ยงที่จะให้มีการเจรจาสิทธิประโยชน์ในลักษณะทวิภาคี

อย่างไรก็ตาม ในการเจรจารอบอุรุกวัยยังไม่สามารถตกลงที่จะให้หลักการนี้แก่ทุกประเทศทุกสาขาได้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากประเทศใหญ่ ๆ หลายประเทศที่ตลาดการบริการค่อนข้างเปิด เกรงปัญหา "free rider" คือเปิดตลาดให้กับประเทศที่ยังไม่เปิด ในข้อตกลงแกตส์จึงมีภาคผนวกสำหรับข้อ 2 (Article II) ให้แต่ละประเทศกำหนดตารางการยกเว้นจากหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง โดยข้อยกเว้นนี้จะมีการทบทวนหลัง 5 ปีจากที่มีผล และโดยหลักการแล้วข้อยกเว้นนี้จะยกเลิกใน 10 ปี แม้ว่าจะยังไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน

ประเทศกว่า 60 ประเทศกำหนดข้อยกเว้นในหลักการ MFN ซึ่งประเทศไทยไม่มีการยกเว้นในสาขาโทรคมนาคม หลักการนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงสาขาการเงิน โทรคมนาคมพื้นฐาน การขนส่งทางทะเล

เพราะมีการเจรจาต่อรองต่อหลังจากลงนามในแกตส์แล้ว นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นตามข้อ 5 (Article V) กำหนดให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจไม่ต้องอยู่ในหลักการ MFN โดยข้อตกลงการรวมกลุ่มจะไม่ให้การอนุเคราะห์ต่อประเทศที่อยู่นอกกลุ่มน้อยกว่าที่เคยให้ก่อนมีการรวมกลุ่ม ประเทศที่มีข้อตกลงการรวมกลุ่มนี้จะต้องแจ้งข้อตกลงกับคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ รวมทั้งเมื่อมีการแก้ไขข้อตกลง และไม่ห้ามการที่ประเทศพัฒนาแล้วจะให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งกรณีที่ประเทศมีชายแดนติดกันก็จะได้รับการยกเว้นด้วยถ้าเป็นการผลิตและการบริโภคที่ถือเป็นการผลิตในท้องถิ่น

- ***ความโปร่งใส (Transparency)***

ข้อกำหนดนี้ (Article III) กำหนดให้การกระทำของรัฐบาลมีความโปร่งใส นั่นคือ กำหนดให้รัฐบาลประกาศกฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าบริการ รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับหรือที่มีผลต่อการค้าบริการ นอกจากนี้ยังต้องรายงานการเปลี่ยนแปลงกฎหมายข้อบังคับต่างๆอย่างน้อยปีละครั้ง และต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อผูกพันตามแกตส์แก่ประเทศสมาชิกผู้ขอ ต้องจัดตั้ง "Enquiry Point" ภายในสองปี นับจากที่ข้อตกลงตั้งองค์การการค้าโลกมีผล (ประเทศกำลังพัฒนาอาจใช้เวลามากกว่านี้ได้) การกระทำดังกล่าวช่วยให้ผู้ให้บริการสามารถรับทราบได้ และวางแผนคาดการณ์การค้าบริการได้ มีผลให้การค้าบริการมีเสถียรภาพ และมีความโปร่งใสในกติกา ทั้งนี้การเปิดเผยต้องไม่มีผลขัดกับกฎหมายและสาธารณประโยชน์

- ***กฎระเบียบภายในประเทศ* (Domestic regulations)**

แกตส์กำหนดให้การตั้งกฎกติกาในประเทศต้องไม่ขัดแย้งกับเสรีทางการค้าบริการ โดยข้อ 6 (Article VI) ของพันธะด้านกฎระเบียบภายในประเทศ ระบุให้การตั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าบริการในสาขาที่ระบุในตารางข้อผูกพัน จะต้อง มีเหตุมีผล มีความเป็นกลาง (ไม่เป็นการกีดกันธุรกิจ) จะต้องมีแผนงาน (Work program) วางระเบียบ เพื่อให้การตั้งมาตรฐานและการให้ใบอนุญาตที่ไม่เป็นอุปสรรคทางการค้า ไม่เป็นภาระเกินความจำเป็นที่จะรักษาคุณภาพของการบริการ รวมทั้งให้มีการตั้งองค์การตัดสินปัญหาข้อขัดแย้ง

ในกรณีการผูกขาดการให้บริการ ข้อ 8 (Article VIII) (ในลักษณะเดียวกับข้อกำหนดเรื่องการค้าของรัฐใน Article XVII ของแกตต์) ประเทศผู้ลงนามต้องไม่ให้ผู้ที่มีการผูกขาดด้านการบริการ (monopoly

service suppliers) ทำธุรกิจที่ขัดแย้งกับหลักการ MFN หรือการผูกพันตามตารางข้อผูกพัน นอกจากนี้จะต้องไม่ใช้การผูกขาดในกิจการที่ตนมีอยู่มาขัดขวางการแข่งขันในกิจการอื่น ประเทศสมาชิกมีสิทธิที่จะขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่มีการผูกขาดเมื่อมีความสงสัยจะมีการกระทำที่เป็นการกีดกันการค้า

หลังจากมีการตั้งองค์การการค้าโลกแล้ว ถ้าสมาชิกจะให้สิทธิผูกขาดแก่ผู้ให้บริการใดในกิจการที่อยู่ในตารางข้อผูกพัน สมาชิกจะต้องแจ้งคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 เดือน ก่อนที่จะให้สิทธิผูกขาดนั้น และกรณีนี้จะถือเป็นการแก้ไขตารางข้อผูกพัน ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักการของการแก้ไขข้อผูกพัน[3]

ในเรื่องการแข่งขันทางการค้า ข้อที่ 9 (Article IX) ตระหนักถึงความเป็นไปได้ที่ธุรกิจที่มีอิทธิผลที่จะขัดขวางการแข่งขัน จึงมีข้อระบุว่าประเทศที่ลงนามจะมีการปรึกษากันที่จะขจัดสิ่งเหล่านี้ แม้ว่าจะไม่มีการผูกพันที่ชัดเจน เป็นเพียงการตกลงที่จะหารือกัน แต่ก็แสดงถึงช่องทางหรือความคิดที่จะวางนโยบายการแข่งขัน (Competition policy) ต่อไป

ในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจำเป็นที่จะต้องมีการเคลื่อนย้ายทุน ข้อ 11 (Article XI) จึงห้ามการกีดกันการเคลื่อนย้ายทุน โดยข้อกำหนดจะต้องสอดคล้องกับสิทธิและข้อตกลงของสมาชิกภายใต้ข้อกำหนดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Articles of the International Monetary Fund) อย่างไรก็ตาม ถ้าประเทศมีปัญหาในเรื่องของดุลการชำระเงิน จะสามารถจำกัดการเคลื่อนย้ายทุนได้ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และต้องเป็นมาตรการชั่วคราว[4]

ในส่วนของการจัดซื้อโดยรัฐบาล (government procurement) ซึ่งหมายถึงการซื้อบริการเพื่อกิจการของรัฐบาล ไม่มีวัตถุประสงค์ทางการพาณิชย์ จะได้รับการยกเว้นจากหลักการของ MFN รวมทั้งเรื่องของการเข้าสู่ตลาด (market access--Article XVI) และการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (national treatment--Article XVII) แต่ Article XIII ให้มีการเจรจายกเลิกกำหนดกรอบการจัดซื้อการบริการโดยรัฐบาลภายในสองปี[5] นับจากที่องค์การการค้าโลกมีผลบังคับ

---

[3] นั่นคือจะต้องให้ผู้ที่เสียผลประโยชน์มีการเจรจาต่อรอง และอาจต้องมีการชดเชย ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็จะต้องเข้าสู่อนุญาโตตุลาการ จะไม่สามารถปรับข้อผูกพันได้จนกว่าจะมีการตัดสิน และถ้ามีคำตัดสินแต่สมาชิกไม่ทำตาม สมาชิกผู้เสียหายอาจมีการตอบโต้ได้ แต่ในกรณีที่ไม่มีใครคัดค้านการแก้ไขข้อผูกพันก็ทำได้

[4] มาตรการที่เป็น safeguard เช่นนี้ในกรณีกฎเกณฑ์การประกอบธุรกิจ จะมีระบุในข้อ 10 (Article X) และข้อ14 (Article XIV) ระบุข้อยกเว้นจากการตกลงเนื่องจากปัญหาความมั่นคงและปัญหาอื่น เช่น อนามัย ความเป็นระเบียบของสังคม

[5] หมายความว่าการที่กำหนดให้หน่วยราชการใช้บริการของบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะก็ทำไม่ได้ รัฐวิสาหกิจบางแห่งจะต้องเสีย captive market ของราชการไป

- *การเข้าถึงตลาด (Market access)*

เป็นการระบุให้ประเทศผู้ลงนามปฏิบัติอนุเคราะห์ในการเปิดตลาดต่อผู้ให้บริการ ไม่น้อยไปกว่าที่ได้ระบุในตารางข้อผูกพัน ข้อ 16 (Article XVI) กำหนดการจำกัดการเข้าสู่ตลาดใน 6 ลักษณะที่จะทำไม่ได้ เว้นแต่จะมีกำหนดไว้ในตารางข้อผูกพัน[6] การจำกัดที่เป็นข้อห้ามดังกล่าวคือ 1) การจำกัดจำนวนผู้ประกอบการ 2) การจำกัดมูลค่าของการบริการหรือทรัพย์สิน 3) การจำกัดจำนวนการให้บริการหรือปริมาณของผลผลิต (service output) 4) การจำกัดจำนวนพนักงาน 5) การจำกัดหรือกำหนดคุณสมบัติโดยเฉพาะของสถานประกอบการตามกฎหมาย (legal entity) หรือการร่วมลงทุน 6) การจำกัดจำนวนทุนของต่างชาติ

- *การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (National treatment)*

ข้อ 17 (Article XVII) กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยระบุให้ การปฏิบัติต่อธุรกิจต่างชาติจะต้องได้รับความอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าธุรกิจในประเทศ ลักษณะจะเหมือนกับกรณีของการเข้าสู่ตลาด คือจะเป็นการปฏิบัติเฉพาะสาขาที่กำหนดในตารางข้อผูกพัน และอาจมีข้อยกเว้นระบุไว้ได้ แต่ข้อ 17 (Article XVII) ระบุให้มีการเจรจาเพิ่มเติม เพื่อลดข้อยกเว้นนี้

- ***การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive liberalization)***

แกตส์กำหนดให้การเปิดเสรีมีความก้าวหน้าต่อไป แม้ว่าการเจรจารอบอุรุกวัยจะเสร็จสิ้นแล้ว ข้อ 19 (Article XIX) ระบุถึงแผนงาน (program) ที่จะมีการเจรจาต่อไปในอนาคต โดยกลุ่มแรกจะเริ่ม 5 ปีหลังจากการตกลงแกตส์มีผล โดยเป็นการขยายความครอบคลุมและคุณภาพของข้อผูกพันที่แต่ละประเทศมี โดยข้อ 20 (Article XX) เป็นการบอกลักษณะของตารางข้อผูกพัน (ซึ่งจะกล่าวในส่วนต่อไป)[7] ข้อ 21 (Article XXI) กำหนดขั้นตอนการถอนหรือปรับเปลี่ยนข้อผูกพัน โดยการปรับเปลี่ยนต้องมีการต่อรอง และไม่สามารถจะทำได้ในระยะเวลา 3 ปี นับจากข้อตกลงมีผล ทั้งนี้มีข้อยกเว้นในกรณีที่มีการเจรจากันต่อไป

---

[6] นั่นคือการเข้าสู่ตลาดจะปฏิบัติตามสาขาที่กำหนดข้อผูกพัน และถ้าจะมีข้อยกเว้นในสาขาใดก็จะต้องระบุในตารางด้วย

[7] ข้อผูกพันนี้ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติในทันที สามารถที่จะมีการกำหนดเงื่อนเวลาปฏิบัติในอนาคตได้ โดยระบุในตารางข้อผูกพัน

คือทางการเงินและการขนส่งทางทะเล และกรณีของการปกป้อง (safeguard) ที่จะลดเวลาจาก 3 ปีเป็น 1 ปีได้ การปรับหรือถอนถ้ามีผู้เสียผลประโยชน์ อาจต้องมีการชดเชยความเสียหายได้[8]

- ***ภาคผนวกว่าด้วยโทรคมนาคม (Annex on telecommunication)***

แกตส์มีภาคผนวกทั้งสิ้น 8 เรื่อง คือ การยกเว้นหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง การเคลื่อนย้ายของคน (natural person) และรายสาขาคือ การบริการขนส่งทางอากาศ การบริการทางการเงิน (2 ฉบับ) การบริการทางทะเล การโทรคมนาคม และการเจรจาเรื่องการโทรคมนาคมพื้นฐาน

ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาต่างๆนี้มีหลายวัตถุประสงค์ เช่น การกำหนดความครอบคลุมของข้อตกลงในสาขานั้น การขยายความคำจำกัดความให้ชัดเจน การอธิบายข้อผูกพันในเรื่องของการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ การตั้งแผนงานเพื่อเจรจาทำความตกลงต่อไป

นอกจากนี้มีมติรัฐมนตรี (ministerial decisions) เป็นการครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ที่นอกเหนือการตกลง หรือให้มีความชัดเจนกว่ากฎเกณฑ์ที่ระบุในมาตราต่าง ๆ ในเรื่องของมติในด้านของความตกลงการค้าบริการต่าง ๆ เป็นการกำหนดการเจรจาในส่วนของการเคลื่อนย้ายบุคลากร การบริการการเงิน การบริการทางทะเล การเปิดเสรีบริการโทรศัพท์พื้นฐาน และการบริการวิชาชีพ สำหรับมติที่เกี่ยวกับการค้าบริการมี มติว่าด้วยการจัดการของสถาบัน (Decision on institutional arrangement) ที่ให้สิทธิคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ ตั้งองค์การที่จะช่วยในการทำงาน รวมทั้งหน้าที่ของคณะกรรมการสาขาต่าง ๆ ที่อาจตั้งขึ้น และยังมีมติว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทสำหรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (Decision on dispute settlement procedures) มติว่าด้วยการค้าบริการและสิ่งแวดล้อม (Decision on Trade in Service and Environment) การเจรจาเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา การบริการการเงิน การเจรจาการขนส่งทางทะเล การเจรจาโทรคมนาคมพื้นฐาน การบริการทางวิชาชีพ

ในส่วนของภาคผนวกว่าด้วยโทรคมนาคม กล่าวถึงความสำคัญของโทรคมนาคม ในฐานะเป็นสื่อการติดต่อสำหรับการทำธุรกิจในทุกประเภท จึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนในความครอบคลุมของข้อตกลงแกตส์ และให้มีการรับรองในการใช้เครือข่ายโทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน (basic telecommunication network) เพราะการกีดกันหรือไม่ให้ความสะดวกในการใช้เป็นเครื่องมือกีดกันการค้าบริการแบบหนึ่ง ภาคผนวกในส่วนนี้จึงเป็นการระบุถึงการให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมสาธารณะที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติ

---

[8] ส่วนที่ 6 ของแกตส์ (บทบัญญัติสุดท้าย--Final Provision) มีสองมาตรา Article XXVII ระบุว่าข้อตกลงจะไม่รวมถึงการให้บริการที่มาจากประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก Article XXVIII เป็นการให้คำจำกัดความ

ซึ่งประกอบด้วยเจ็ดส่วน ส่วนหลักเป็นส่วนที่ห้า กล่าวถึงการเข้าถึงและใช้โทรคมนาคมสาธารณะ ประเทศสมาชิกสามารถใช้ทั้งเครือข่ายและบริการที่เป็นสาธารณะ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเงื่อนไขการให้ใช้เครือข่ายต้องมีเหตุมีผล ไม่มีลักษณะของการกีดกัน ไม่ว่าประเทศสมาชิกจะมีการกำหนดสาขาโทรคมนาคมในตารางข้อผูกพันหรือไม่ นอกจากนี้ การปฏิบัติต้องมีความโปร่งใส ในภาคผนวกนี้ยังกล่าวถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันทางเทคนิคอีกด้วย

จะเห็นว่าข้อกำหนดจะให้ประโยชน์แก่กิจการที่ใช้เครือข่ายโทรคมนาคม และกิจการโทรคมนาคมที่มีเปิดตามตารางข้อผูกพัน เป็นการพยายามสร้างความสมดุลย์ระหว่างการไม่กีดกันในการเข้าถึงเครือข่ายและการรักษาระบบให้มีประสิทธิภาพ

- ***ตารางข้อผูกพัน (Schedule of commitment)***

ตารางนี้เป็นการระบุถึงข้อผูกพันเกี่ยวกับการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ และอาจระบุถึงข้อผูกพันอื่นๆ ข้อผูกพันนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงแกตส์ และมีความภาระตามกฎหมาย การเข้าถึงตลาด (Article XVI) เป็นการระบุข้อห้ามในเชิงปริมาณที่จะบีบหรือจำกัดการดำเนินงานของธุรกิจ ส่วนการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (Article XVII) เป็นการให้ปฏิบัติแก่ธุรกิจต่างชาติเช่นเดียวกับคนในชาติ

ในตารางข้อผูกพันนี้ ประเทศสมาชิกจะระบุว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่จะยอมให้มีการเข้าถึงตลาดและปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ทั้งนี้อาจจะมีข้อจำกัดต่างๆได้ เมื่อมีการระบุไว้แล้วประเทศสมาชิกจะไม่สามารถมีมาตรการอะไรเป็นการจำกัดขัดแย้งกับข้อตกลง ในตารางนี้จะมี horizontal section เป็นการระบุข้อจำกัดของการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติที่ครอบคลุมทุกสาขา เป็นการหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนถ้าต้องระบุในทุกสาขา นอกจากนี้ในแต่ละสาขาจะมีการระบุถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาด การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ และข้อผูกพันเพิ่มเติม ทั้งนี้จะบันทึกตามแต่ละรูปแบบของการให้บริการ (mode of supply)[9] โดยถ้าหากบันทึกว่า "none" แสดงว่าไม่มีข้อจำกัด ถ้าบันทึกว่า "unbound" แสดงว่ายกเว้นการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติในรูปแบบการบริการนั้น การมีข้อจำกัดบางส่วนก็จะระบุในแต่ละการบริการเช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า สาขาบริการที่มีการระบุในตารางข้อผูกพันเป็นสาขาที่มีการใช้โทรคมนาคมอย่างมาก สาขาที่มีรายการระบุมากที่สุดคือ การท่องเที่ยว การบริการทางการเงินและการบริการธุรกิจ ตาม

---

[9] Mode of supply ระบุในแกตส์แบ่งเป็น 1. cross-border service, 2. consumption abroad, 3. commercial presence, 4. temporary presence of natural person

ด้วย การสื่อสารและโทรคมนาคม ตารางทั้งหมดของประเทศอุตสาหกรรมมีตารางข้อผูกพันในสาขาบริการธุรกิจ การสื่อสาร การก่อสร้างและวิศวกรรม การบริการด้านการจำหน่าย (distribution service) การบริการทางการเงิน การท่องเที่ยว และการขนส่ง สำหรับข้อจำกัดของการเปิดตลาดส่วนใหญ่จะอยู่ในเรื่องของการตั้งหน่วยธุรกิจของต่างประเทศและการเคลื่อนย้ายบุคคลากร โดยประเทศกำลังพัฒนามักจะจำกัดด้านการตั้งธุรกิจของต่างชาติ เนื่องจากโอกาสที่ตัวเองจะไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมมีน้อย ส่วนประเทศพัฒนาแล้วก็อยากจำกัดไม่ให้บุคลากรของประเทศกำลังพัฒนาไปประกอบอาชีพในประเทศตน

มีประเทศทั้งสิ้นประมาณ 60 ประเทศ (หรือ 48 ประเทศ ถ้ารวมสหภาพยุโรปเป็นประเทศเดียว) ที่มีข้อผูกพันในสาขาโทรคมนาคม

4. ความผูกผันของไทยด้านโทรคมนาคมและการเจรจาเปิดเสรีโทรคมนาคมพื้นฐาน

จากการลงนามในสนธิสัญญา Marrakesh ประเทศไทยได้มีข้อผูกพันที่จะเปิดตลาดและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (ตารางผนวกที่ 1) โดยสาขาที่มีข้อผูกพันตามตารางคือ data base access service, online information and/or data processing service, telecommunications equipment sales services, telecommunication consulting services, videotex, teleconference และ domestic leased circuits สาขาเหล่านี้จัดเป็นกิจการสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่ใช่โทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน

ในการเปิดตลาดก็ยังมีข้อจำกัด โดยข้อจำกัดสำหรับทุกสาขาบริการ (Horizontal commiments) เรายังจำกัดให้บริษัทต่างชาติต้องจดทะเบียนในไทย โดยมีเงินลงทุนจากต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียนและจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด ชาวต่างชาติจะเป็นเจ้าของที่ดินไม่ได้ และผู้ที่จะมาประกอบธุรกิจต้องเป็นระดับฝ่ายจัดการหรือผู้เชี่ยวชาญโดยเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายแรงงาน ส่วนในสาขาโทรคมนาคม มีข้อจำกัดเพิ่มเติมว่าการใช้เครือข่ายต้องเป็นเครือข่ายสาธารณะภายใต้การดูแลขององค์กรของรัฐ การดำเนินกิจการให้บริการโทรคมนาคมเป็นลักษณะ Build-Transfer-Operate--BTO) การถือหุ้นของต่างชาติกำหนดให้ต่ำกว่าข้อจำกัดทั่วไปคือไม่เกินร้อยละ 40 ของเงินทุนจดทะเบียนและไม่เกินร้อยละ 40 ของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด

จากข้อตกลงส่วนนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าจะพิจารณาถึงข้อตกลงแกตส์แล้ว จะมีผลกระทบต่อภาคโทรคมนาคมของเราน้อย เพราะยังไม่มีการผูกพันถึงบริการพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงโทรศัพท์ที่เป็นจุดเน้นของการศึกษานี้ การบริการพื้นฐานมีรัฐวิสาหกิจและบริษัทของไทยเกี่ยวพันอยู่มาก มีผลต่อประชากรมาก อุตสาหกรรมที่เปิดในตอนนี้เป็นสาขาที่เราต้องการการลงทุนจากต่างชาติอยู่แล้ว นอกจากนี้ ในสาขาที่เรากำหนด

ในตารางข้อผูกพันยังมีข้อจำกัดในแต่ละสาขา เช่น เรื่องของการถือหุ้นของต่างชาติ การเป็นเจ้าของที่ดิน การเคลื่อนย้ายคนงานต่างชาติ และจากการที่ข้อตกลงไม่รวมถึงการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติของการตั้งสถานประกอบการของต่างชาติในไทย โดยสรุปคือเราเปิดไม่มากและยังมีข้อจำกัดในสาขาที่อยู่ในตารางข้อผูกพัน

เมื่อใกล้สิ้นสุดรอบอุรุกวัย เป็นที่แน่ชัดว่าการเจรจาของโทรคมนาคมจะไม่สำเร็จสมบูรณ์ มติว่าด้วยการเจรจาเรื่องโทรคมนาคมพื้นฐาน (Decision on Negotiation on Basic Telecommunications) ตกลงที่จะมีการเจรจาต่อไป โดยการเจรจาเริ่มเมื่อเดือนพฤษภาคม 2537 และ กำหนดจะสิ้นสุดเดือนเมษายน 2539 การเจรจาเป็นไปโดยสมัครใจ โดยมี 43 ประเทศเข้าร่วม[10] นอกจากนี้ยังมี 29 ประเทศที่เข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์[11] โดยการเจรจาจะรวมถึงโทรศัพท์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย voice telephony, packet and circuit switch data, mobile telephony, paging service และ satellite services ส่วนการบริการโทรคมนาคมมูลค่าเพิ่มรวมถึง electronic mail, voice mail, on-line information and data retrieval, data processing, and electronic data interchange ซึ่งในกลุ่มหลังยังไม่มีการเจรจาเพิ่มเติม ทั้งนี้หลายประเทศได้มีการกำหนดในตารางข้อผูกพันแล้ว

ประเทศไทยเริ่มต้นเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ แต่ต่อมาได้เข้าร่วมเจรจาด้วย ในขั้นสุดท้ายมีประเทศเข้าร่วม 53 ประเทศ ในการเจรจาแต่ละประเทศจะมีการยื่นข้อเสนอว่า จะเปิดตลาดสาขาอะไรบ้าง มีเงื่อนไขอย่างไร รวมทั้งมีการเรียกร้องขอให้ประเทศอื่นเปิดตลาดด้วย นอกจากนี้การเจรจาคราวนี้ยังมีการพิจารณาหลักการกำกับดูแล (Regulatory principles) ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่ไม่เป็นการกีดกันการเข้าถึงตลาด เช่น ในเรื่องของการเข้าเชื่อมโยงกับเครือข่าย การมีองค์กรอิสระเป็นผู้กำกับดูแล การห้ามผู้ผลิตรายใหญ่มีพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม บางประเทศคิดว่าการระบุการกำกับดูแลในข้อเสนอไม่มีความจำเป็น เพราะข้อกำหนดเรื่องกฎเกณฑ์ภายในประเทศในความตกลงแกตส์น่าจะครอบคลุมแล้ว ขณะที่บางประเทศคิดว่าการกำหนดเป็นสิ่งที่ดี เพราะโทรคมนาคมพื้นฐานมีการกำกับดูแลที่แตกต่างจากการบริการประเภทอื่น จึงมีหลายประเทศรวมหลักการการกำกับดูแลเสนอในตารางข้อผูกพันด้วย

---

[10] Argentina, Australia, Brazil, Canada, Chile, Cuba, Cyprus, Czech Republic, Dominican Republic, Egypt, the European Communities and their Member States (Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Netherlands, Portugal, Spain, Sweden, United Kingdom), Hongkong, Hungary, Iceland, India, Japan, Korea, Mauritius, Mexico, Morocco, New Zealand, Norway, Singapore, Slovak Republic, Switzerland, Tunisia, Turkey, Venezuela, และ the United States

[11] Bulgaria, Brunei, Darussalam, Republic of China, Chinese Taipei, Colombia, Costa Rica, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Indonesia, Israel, Jamaica, Latvia, Madagascar, Malaysia, Nicaragua, Pakistan, Panama, Peru, Philippines, Poland, Romania, Russian Federation, Slovenia, South Africa, Thailand, Trinidad & Tobago และ Uruguay

ในส่วนของประเทศไทย เราเสนอผูกพันเฉพาะ voice telephone service และจำกัดเฉพาะการบริการในท้องถิ่นหรือเฉพาะในเขตที่มีรหัสพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดเพิ่มเติมว่า การให้บริการต้องเป็นแบบ BTO โดยมีทุนจดทะเบียนของต่างชาติไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินทุนจดทะเบียน การใช้เครือข่ายต้องเป็นเครือข่ายสาธารณะขององค์กรรัฐ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีตามเงื่อนไขการคัดเลือกที่มี ประเทศไทยไม่ได้เสนอกฎเกณฑ์การกำกับดูแลในตารางข้อผูกพัน การเสนอของไทยที่ค่อนข้างจำกัดมาจากข้อกำหนดทางกฎหมายและจากที่เรายังไม่มีแผนการเปิดตลาดโทรคมนาคมที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การเจรจาไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ตามกำหนด เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกายังไม่พอใจกับข้อเสนอของประเทศอื่น ๆ ซึ่งตลาดของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นตลาดใหญ่ จำเป็นต้องให้สองฝ่ายนี้ยินยอมจึงจะทำให้การเจรจามีผลต่อการเปิดตลาดโทรคมนาคม องค์การการค้าโลกยังคงกำหนดให้วันที่ 1 มกราคม 2541 เป็นกำหนดการเปิดตลาดโทรคมนาคมเสรี และกำหนดเส้นตายการเจรจารอบใหม่ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2540 ทั้งนี้หนึ่งเดือนก่อนหน้านั้นทุกประเทศจะทบทวนข้อเสนอที่ได้เสนอในรอบการเจรจาที่ผ่านมา โดยไม่มีการลดการเปิดตลาดไปจากเดิม

5. การคาดหมายผลกระทบแกตส์ต่อไทย

การจะประมาณการณ์ผลกระทบของข้อตกลงพหุภาคีด้านการค้าบริการในเชิงปริมาณทำได้ยากต่างกับเรื่องของการค้าสินค้า เพราะข้อตกลงด้านการค้าสินค้าเป็นการปรับด้านภาษีที่เป็นตัวเลขที่ชัดเจนและสามารถคำนวณได้ว่า หากลดภาษีตามที่กำหนดแล้ว การนำเข้า ส่งออก หรือการผลิต จะเปลี่ยนไปอย่างไรโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ ส่วนการค้าบริการเป็นการยกเลิกข้อจำกัดในด้านต่างๆ ซึ่งประเมินเป็นตัวเลขไม่ได้ การจะคาดการณ์ผลกระทบในขั้นนี้ จึงเป็นการพิจารณาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขการทำธุรกิจของอุตสาหกรรม แล้วนำมาพิจารณาร่วมกับลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมในปัจจุบันและประสบการณ์จากต่างประเทศ เพื่ออนุมานผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมไทย

5.1 ความสำคัญของการพัฒนาโทรคมนาคม

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า เศรษฐกิจไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการผลิตและส่งออกที่มีภาคเกษตรเป็นผู้นำ มาเป็นภาคอุตสาหกรรมเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ เราเปิดประเทศที่มากขึ้น การส่งออกและการลงทุนจากต่างประเทศ เป็นพลังผลักดันการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ ภาคการเงินของเราก็มีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศอย่างมาก จึงมีความจำเป็นในการทำธุรกิจทางการเงินผ่านทางเครือข่ายโทรคมนาคม ทั้งหมดนี้แสดงถึงความต้องการเครือข่ายโทรคมนาคมที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกประเทศที่สะดวกจะทำให้ต้นทุนธุรกรรมของผู้ประกอบการลดลง เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ ระบบโทรคมนาคมที่ทั่วถึง ยังทำให้การส่งข่าวสารและการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นไปอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นคนในชนบทหรือในเมือง จึงสร้างความเป็นธรรมในการกระจายความเจริญได้อีกด้วย (Sumeth Vongpanitlerd and others, 1992)

จากการศึกษาของธนาคารโลก (World Development Report, 1994 : 14-17) พบว่าเมื่อประเทศมีรายได้ต่ำความต้องการโครงสร้างพื้นฐานจะมีมากในด้านการชลประทาน ถนน แต่เมื่อประเทศมีรายได้สูงขึ้น ความต้องการโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมและไฟฟ้าจะมีสูงขึ้นด้วย แสดงว่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติของโครงสร้างพื้นฐานสองประเภทหลังมีค่ามากกว่าหนึ่ง ดังนั้น ระบบโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึงจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทย ซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและต้องแข่งขันสูงในตลาดระหว่างประเทศ

- ***สถานภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการโทรคมนาคมของไทย***

ส่วนนี้เป็นการแสดงการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมของไทย โดยเน้นที่โทรศัพท์ โดยในส่วนแรก เป็นการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และในส่วนต่อมา พิจารณาสถานภาพของประเทศไทย จากการเปรียบเทียบสัดส่วนการมีโทรศัพท์ต่อประชากร เราพบว่าในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จะมีสัดส่วนที่สูงกว่าของไทยมาก (รูปที่ 1) โดยในปีพ.ศ. 2537 ฮ่องกงมีโทรศัพท์ 54.0 เครื่องต่อประชากร 100 คน สัดส่วนนี้เป็น 47.3 เครื่องในสิงคโปร์ และ 39.7 เครื่องในเกาหลีใต้ จากสัดส่วนนี้กล่าวได้ว่าประเทศเหล่านี้มี universal services กรณีประเทศมาเลเซียมีโทรศัพท์ต่อประชากรสูงกว่าไทยกว่า 3 เท่า คือ 14.7 คู่สายต่อประชากร 100 คน ในขณะที่ของไทยเรามี 4.7 คู่สาย

รูปที่ 1 จำนวนโทรศัพท์ต่อประชากร

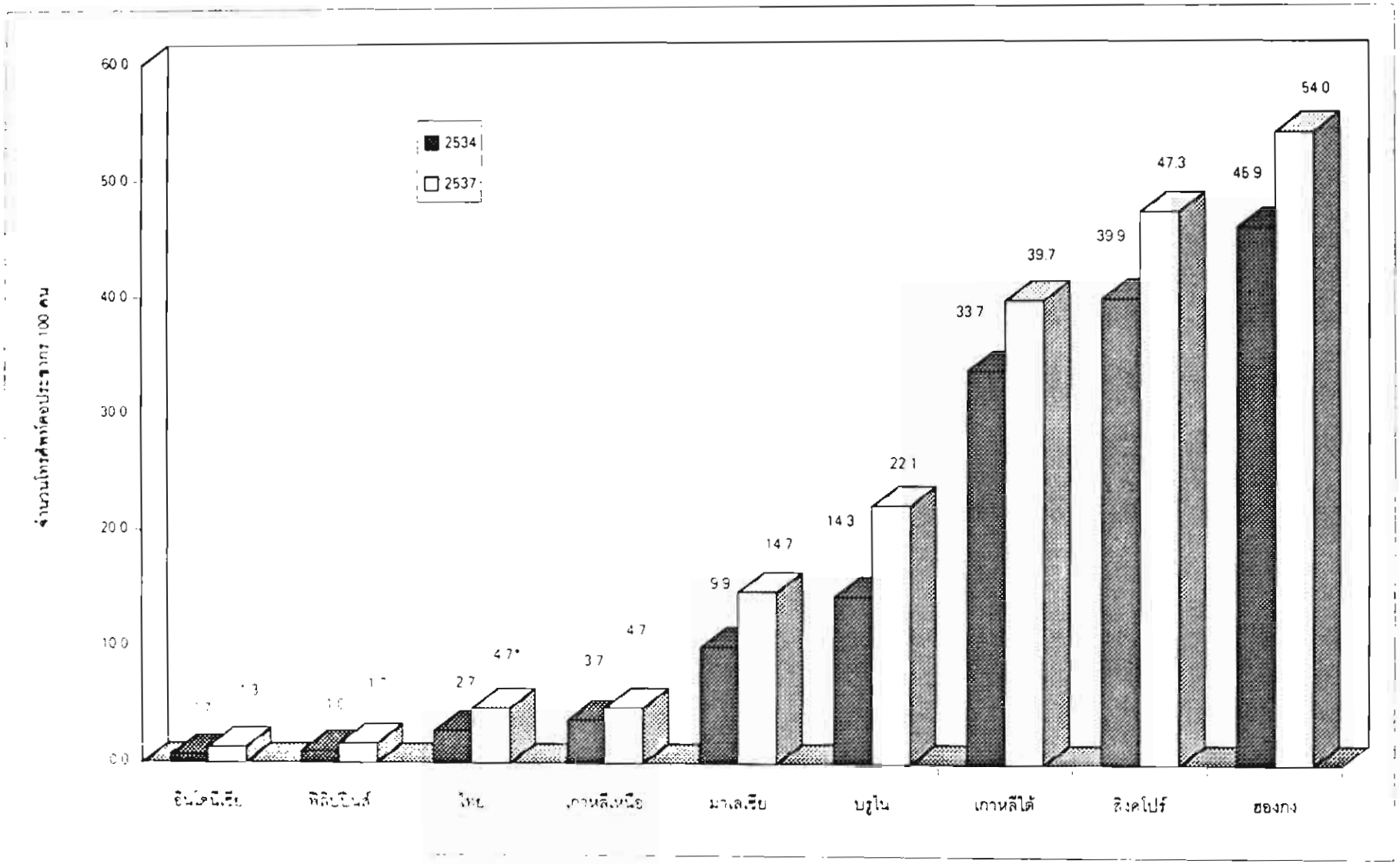

หมายเหตุ *ในปี 2532 รวมเลขหมายที่ติดตั้งโดย ทีเอ และ ทีทีแอนด์ที

ที่มา International Telecommunication Union

การมีอัตราส่วนของโทรศัพท์น้อย ทำให้ประชาชนต้องรอนานจึงจะได้โทรศัพท์ ถ้าจะพิจารณาระยะเวลาที่ต้องใช้ในการติดตั้งโทรศัพท์ให้แก่ผู้ที่รออยู่ได้ทั้งหมด ประเทศไทยต้องใช้เวลา 4.0 ปี นับจากปี 2537 ซึ่งดีขึ้นกว่าปี 2534 ที่ต้องใช้เวลาถึง 8.6 ปี (รูปที่ 2) เทียบกับประเทศอาเซียน ไทยยังต้องใช้เวลามาก โดยสิงคโปร์จะติดตั้งได้ทันที มาเลเซียและอินโดนีเซียใช้เวลาเพียงไม่ถึงปี ฟิลิปปินส์ใช้เวลา 5.5 ปี ประเทศในแถบเอเชียใช้เวลาเฉลี่ย 1.1 ปี ตัวเลขนี้อาจมีปัญหาในการเปรียบเทียบ เพราะการบันทึกผู้ที่รอติดตั้งในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน อีกทั้งถ้าไม่มีคู่สาย คนอาจจะไม่ไปยื่นขอโทรศัพท์ก็ได้

ในด้านของโทรศัพท์เคลื่อนที่ จากความขาดแคลนโทรศัพท์ใช้สาย โทรศัพท์เคลื่อนจึงเข้ามาทดแทน ไทยจึงมีสัดส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อประชากรไม่ต่างไปจากประเทศอื่นมาก กล่าวคือ ไทยมีสัดส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่ 11 เครื่องต่อประชากร 1000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซียมี 29 เครื่อง หรือแม้แต่ญี่ปุ่นซึ่งมี 35 เครื่อง สำหรับสิงคโปร์และฮ่องกงมีสัดส่วนสูงถึง 84 และ 74 เครื่องต่อประชากร 1000 คน (รูปที่ 3) แต่เมื่อเทียบสัดส่วนจำนวนโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อโทรศัพท์แบบใช้สาย ไทยจะมีสัดส่วนที่สูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศเหล่านี้ คือเรามีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 23.4 ในขณะที่สิงคโปร์ ฮ่องกง และมาเลเซียมีเพียงร้อยละ 17.7 13.7 20.0 (รูปที่ 4)

ในขณะที่หลักฐานแสดงว่า เรายังมีปริมาณโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมไม่ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล แต่ในด้านของเทคโนโลยีชุมสายนั้น เราจะดีกว่าหลายประเทศ เพราะเราเป็นผู้มาที่หลัง จึงสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ล่าสุดได้ โดยมีสัดส่วนเลขหมายที่ใช้ชุมสายระบบดิจิตอลเป็นร้อยละ 83 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ และโดยเฉลี่ยของประเทศในแถบเอเชียสัดส่วนนี้จะเป็นร้อยละ 67 (รูปที่ 5)

ในขณะที่การเปรียบเทียบกับหลายประเทศ แสดงว่าเรายังมีความขาดแคลนโทรศัพท์ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกรุงเทพฯและต่างจังหวัด แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของความเข้มข้นของการมีโทรศัพท์ในกรุงเทพฯจะสูงกว่าต่างจังหวัดมาก ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ส่วนตัวหรือโทรศัพท์สาธารณะ (รูปที่ 6 และ 7) โดยประชากรกรุงเทพฯ มีคู่สายโทรศัพท์ 27.6 คู่สาย ต่อประชากร 100 คน ในขณะที่ต่างจังหวัดมีสัดส่วนนี้เพียง 2.6 ในปี 2538 จำนวนผู้ที่รอโทรศัพท์ในต่างจังหวัดยังมีอยู่มาก การติดตั้งยังสนองความต้องการไม่ทั่วถึง คือได้เพียงร้อยละ 64 ในขณะที่กรุงเทพฯ สนองความต้องการได้ร้อยละ 67 (ตารางที่ 1) แม้ว่าการเพิ่มคู่สายมีอย่างรวดเร็วในระยะหลัง แต่กรุงเทพฯ ก็ยังมีจำนวนคู่สายที่เพิ่มสูงกว่าในต่างจังหวัด (ตารางที่ 2)

เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า จำนวนผู้ที่รอคู่สายโทรศัพท์ไม่ได้แสดงถึงอุปสงค์ที่แท้จริง ทั้งนี้เพราะผู้ที่ต้องการโทรศัพท์ที่คิดว่าไม่มีโอกาสจะได้ในระยะเวลาอันควรก็จะไม่มาติดต่อขอคู่สาย ถึงกระนั้นก็ตามสัดส่วนการตอบสนองต่อความต้องการก็มีต่ำ

รูปที่ 2 ระยะเวลาที่รอการติดตั้งโทรศัพท์ในปี 2534 และ 2537

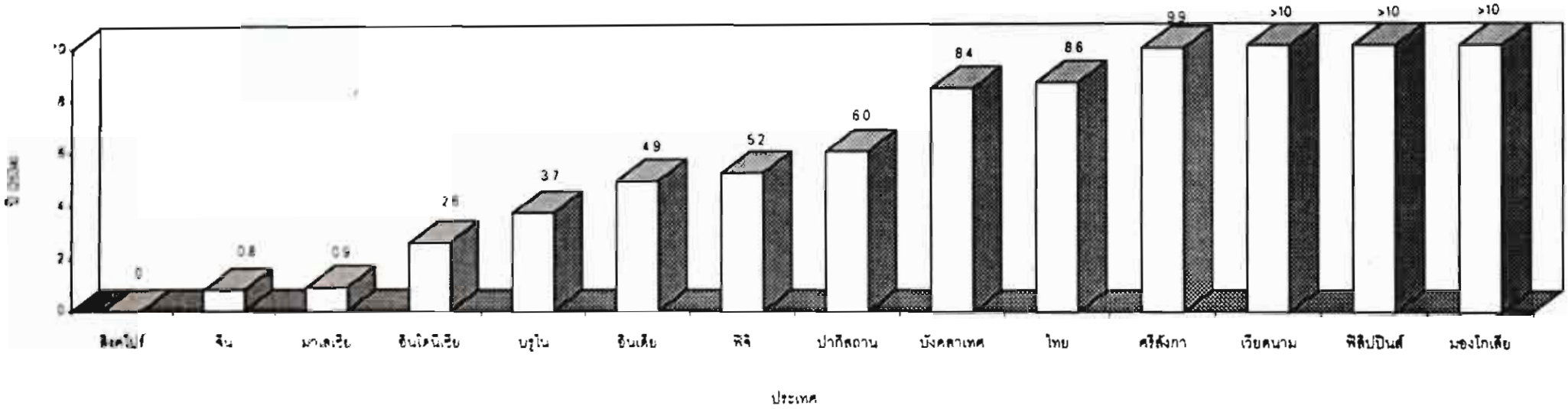

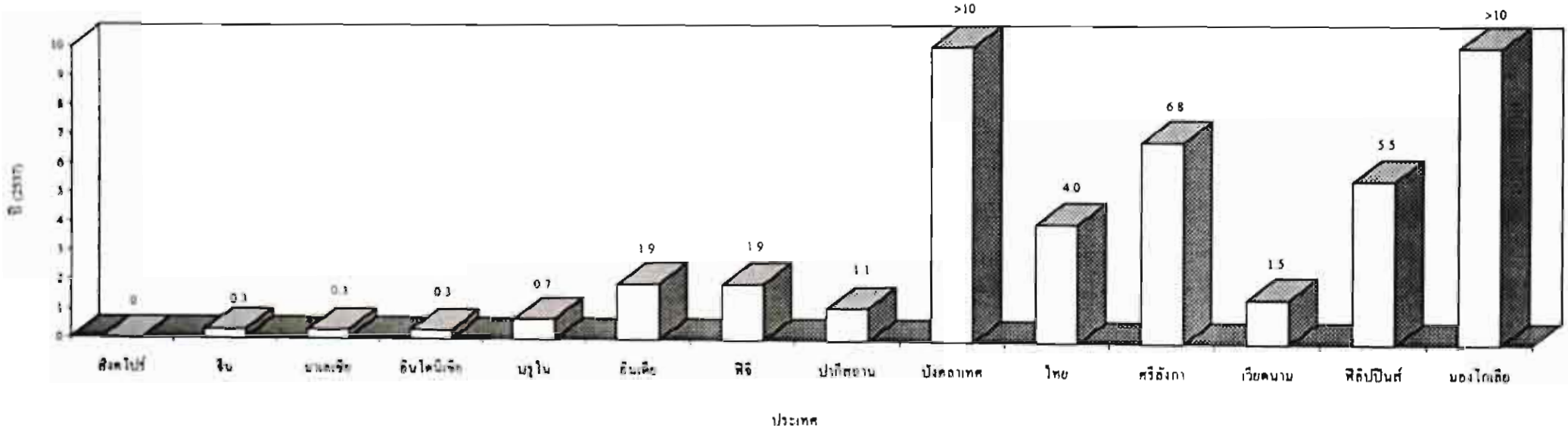

ที่มา: International Telecommunication Union

รูปที่ 3 จำนวนโทรศัพท์มือถือต่อประชากร

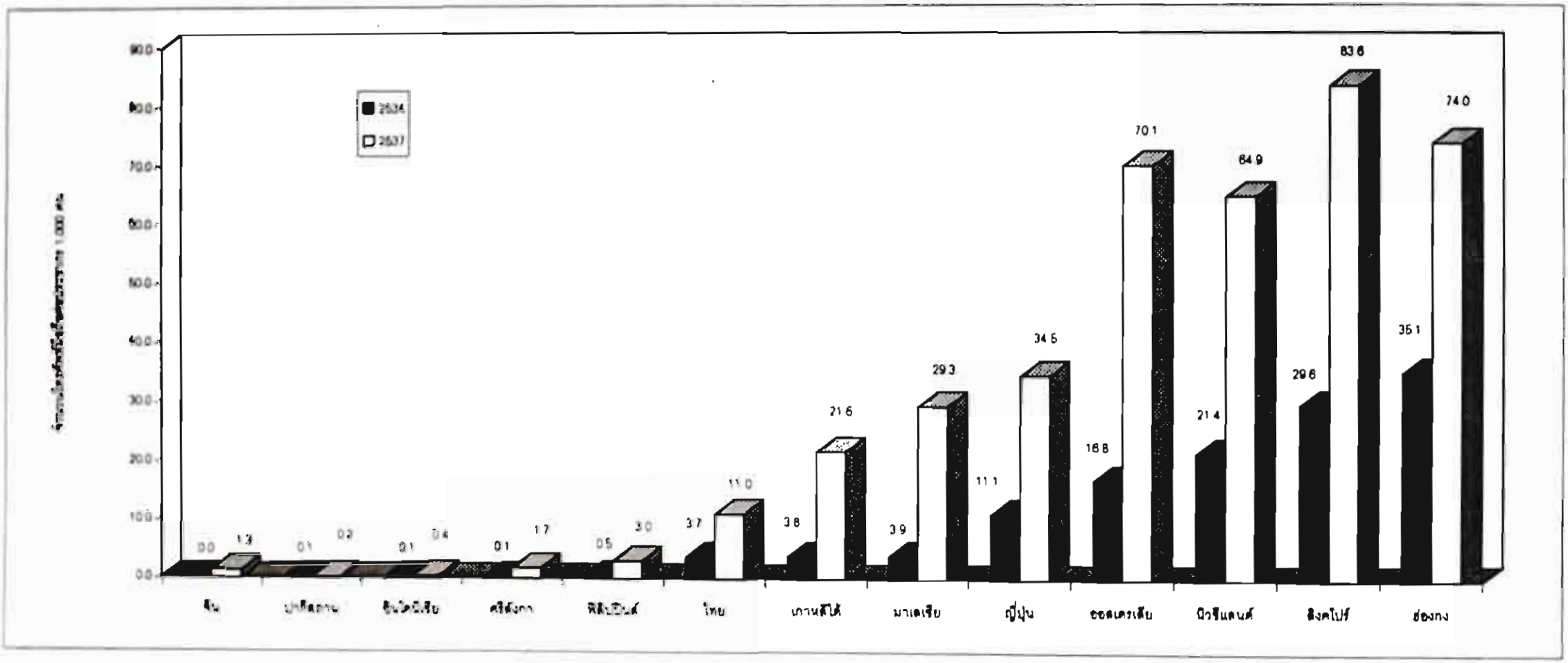

ที่มา International Telecommunication Union

รูปที่ 4 สัดส่วนจำนวนโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อโทรศัพท์พื้นฐาน

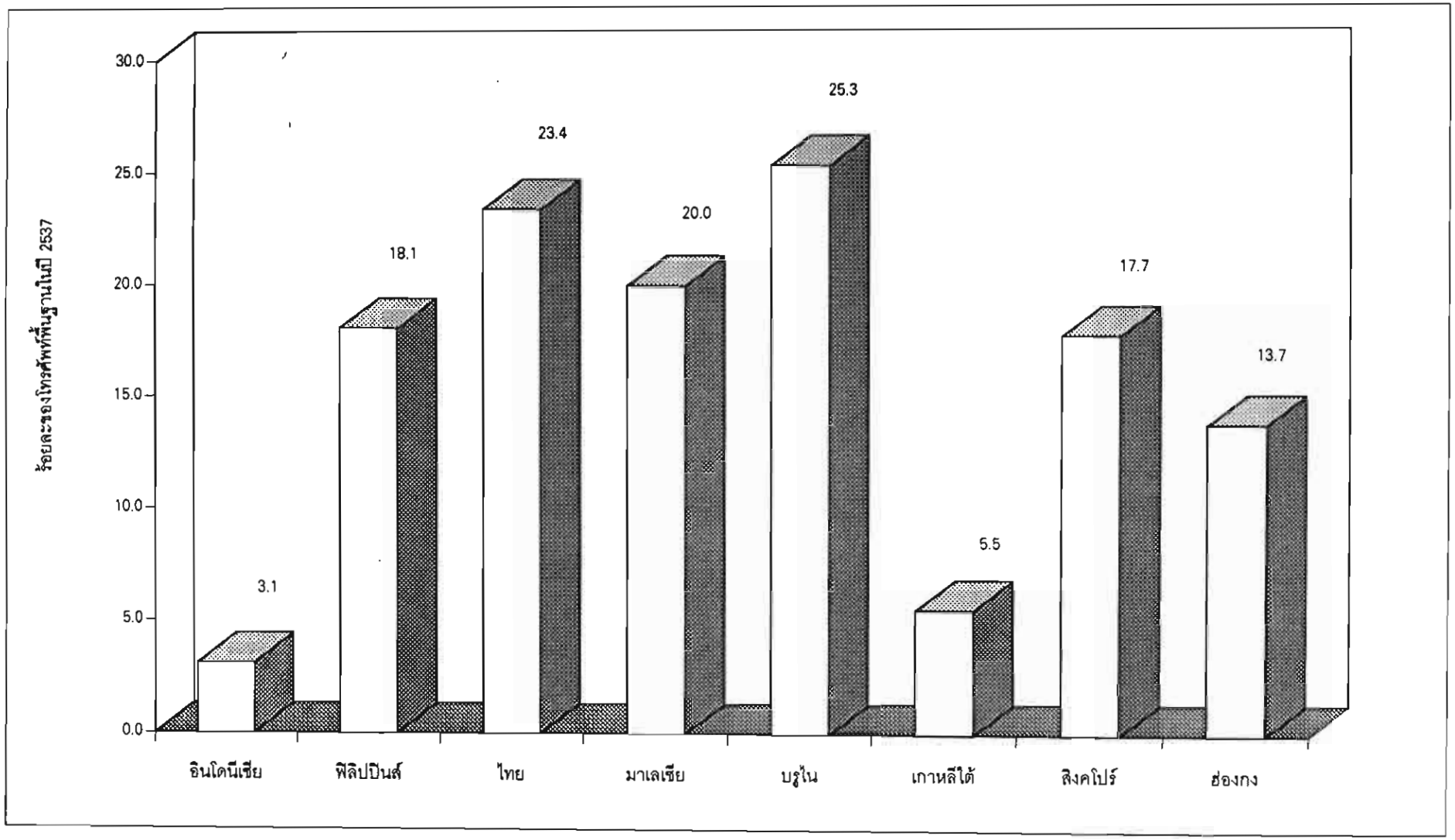

ที่มา : International Telecommunication Union.

รูปที่ 5 เทคโนโลยีเครื่องชุมสายในปี 2537

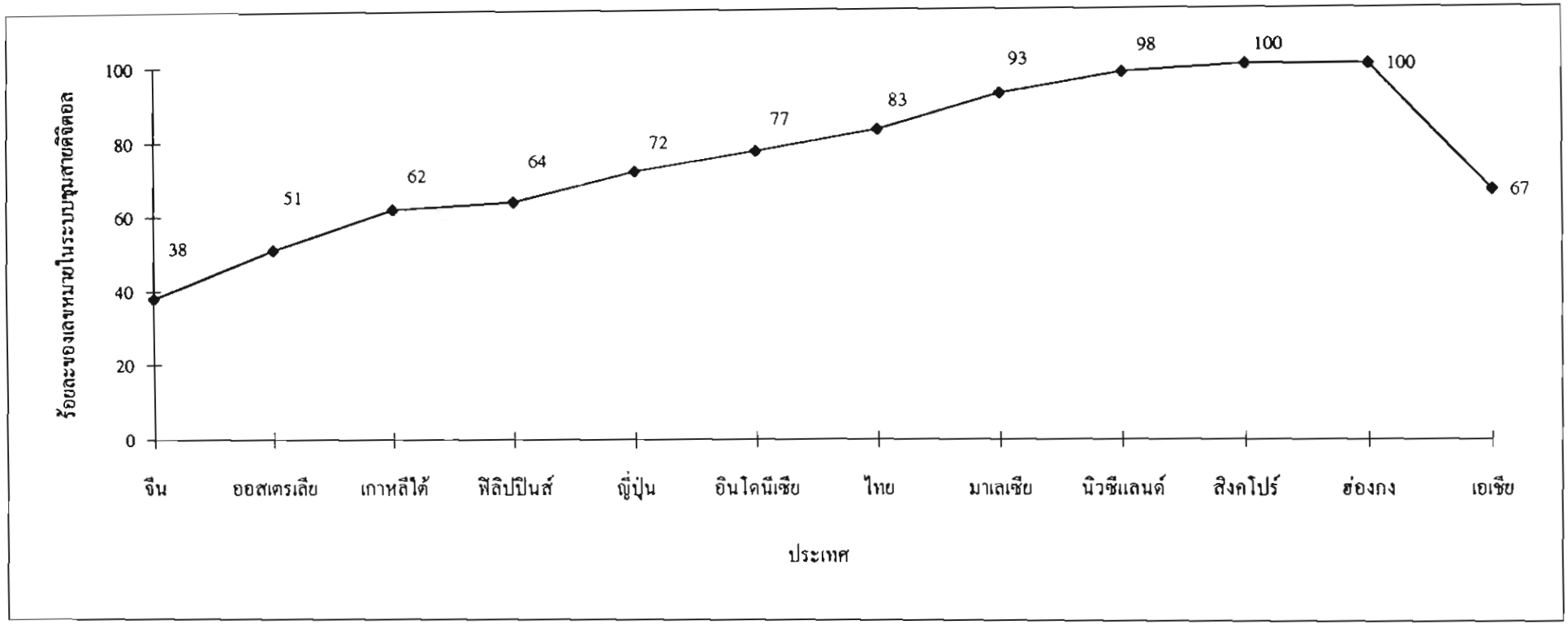

ที่มา : International Telecommunication Union.

รูปที่ 6 เปรียบเทียบจำนวนโทรศัพท์ ระหว่างกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

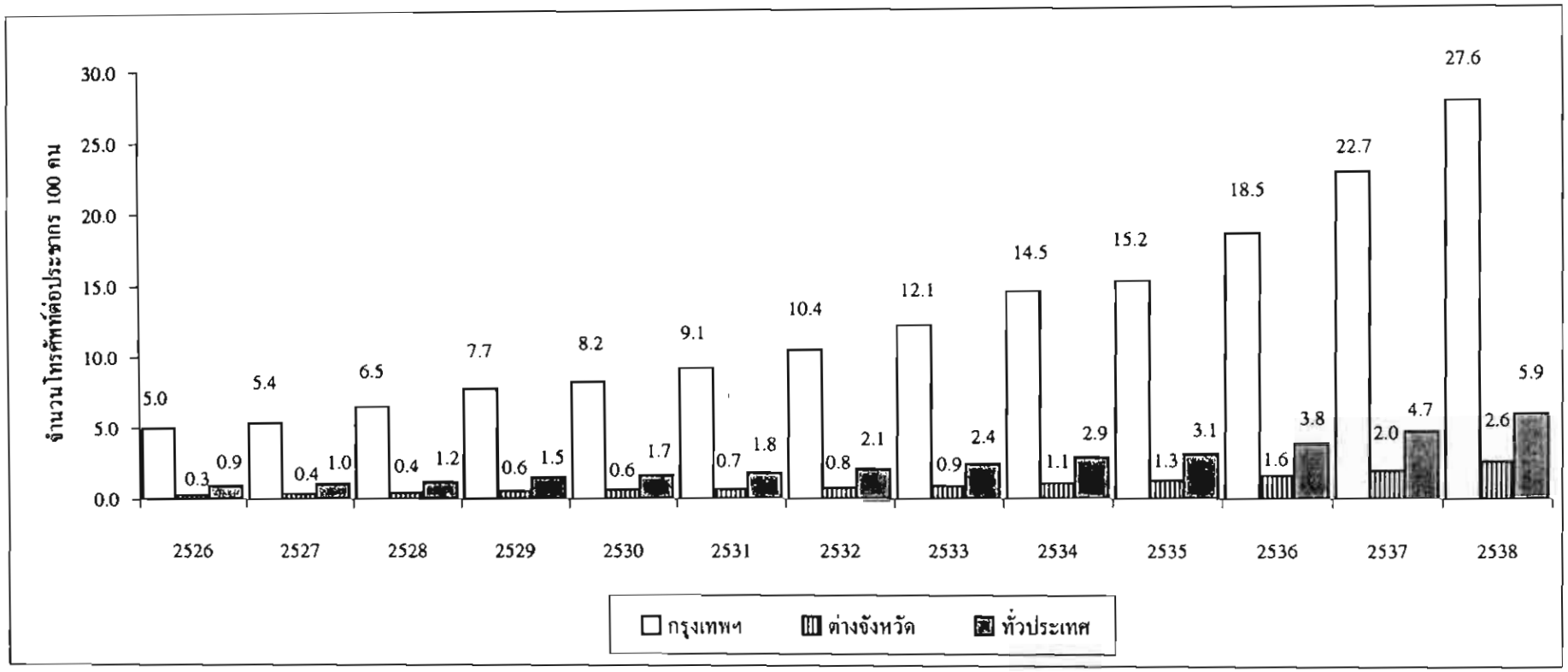

หมายเหตุ : ปี 2536-2538 รวมเลขหมายของ ทีเอ และ ทีทีแอนด์ที

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์, องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย.

รูปที่ 7 เปรียบเทียบจำนวนโทรศัพท์สาธารณะ ระหว่างกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

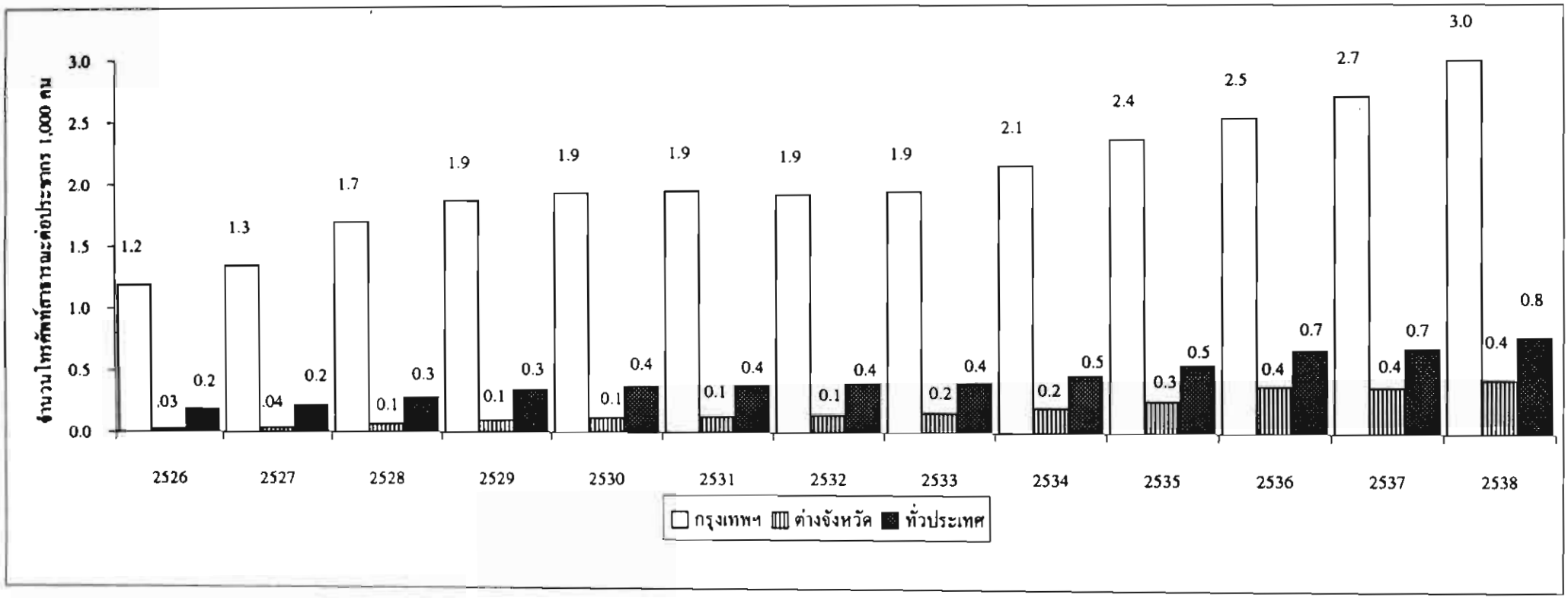

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์, องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย.

ตารางที่ 1 ความต้องการและความสามารถในการให้บริการด้านโทรศัพท์

ปี	กรุงเทพฯ			ต่างจังหวัด		
	ความต้องการ	เลขหมายที่มีผู้เช่า		ความต้องการ	เลขหมายที่มีผู้เช่า	
	(เลขหมายสะสม)	(เลขหมายสะสม)	(ร้อยละของความต้องการ)	(เลขหมายสะสม)	(เลขหมายสะสม)	(ร้อยละของความต้องการ)
2526	624,226	339,510	54.4	271,586	123,721	45.6
2527	677,085	361,924	53.5	308,143	157,567	51.1
2528	729,903	433,517	59.4	292,868	192,981	65.9
2529	846,398	548,080	64.8	305,741	250,832	82.0
2530	894,667	614,707	68.7	325,374	286,915	88.2
2531	1,032,370	686,151	66.5	376,663	319,721	84.9
2532	1,270,144	792,203	62.4	473,370	365,811	77.3
2533	1,701,003	900,941	53.0	640,147	423,581	66.2
2534	2,072,507	1,044,295	50.4	824,859	508,865	61.7
2535	2,348,601	1,159,227	49.4	1,081,925	630,802	58.3
2536	2,788,860	1,464,590	52.5	1,408,127	810,468	57.6
2537	2,901,023	1,953,520	67.3	1,804,371	1,156,251	64.1

หมายเหตุ : ปี 2536-2537 รวมเลขหมายของ ทีเอ และทีทีแอนด์ที

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์, รายงานประจำปี, สถานภาพการให้บริการโทรศัพท์ ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี 2537 ของ ทีเอ และ ทีทีแอนด์ที

ตารางที่ 2 จำนวนเลขหมายติดตั้งให้กับผู้ใช้บริการ

ปี	จำนวนเลขหมายที่ติดตั้งเพิ่มให้กับผู้ใช้บริการในแต่ละปี	
	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
2527	25,458	34,192
2528	78,176	35,799
2529	122,094	58,214
2530	74,594	37,299
2531	74,507	34,307
2532	116,834	46,991
2533	113,732	58,549
2534	153,891	85,548
2535	156,416	122,326
2536	226,843	180,579
2537	491,317	350,074

หมายเหตุ : ปี 2536-2537 รวมเลขหมายของ ทีเอ และ ทีทีแอนด์ที

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์, องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

เราพอจะสรุปได้ว่า ประเทศไทยยังมีความขาดแคลนโทรศัพท์ และความไม่เท่าเทียมกันอยู่มาก แม้ว่าระยะหลังจะดีขึ้น จากการที่เราเริ่มลงทุนอย่างมากในระยะเวลาไม่นานนี้ ทำให้เราเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าประเทศอื่น (ณัฏฐพงศ์ ทองภักดี, 2538)

- *การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม*

แนวคิดในอดีตถือว่าการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ดังนั้น กฎหมายจึงระบุให้เป็นหน้าที่หลักขององค์การโทรศัพท์ฯ เพื่อให้บริการโทรศัพท์ภายในประเทศ และโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศที่มีชายแดนติดต่อกัน ส่วนการสื่อสารแห่งประเทศไทยให้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศที่ไม่มีชายแดนติดต่อกับไทย กรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้อนุมัติการใช้ความถี่คลื่นวิทยุ องค์กรรัฐบาลด้านโทรคมนาคมจึงมีสามหน่วยงาน

จากการให้บริการโทรศัพท์ที่ไม่เพียงพอ จึงมีการให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ เหตุผลของการเข้าร่วมของภาคเอกชน จึงเป็นเพราะรัฐบาลไม่สามารถให้บริการได้ โดยรัฐบาลเปิดให้เอกชนเข้ามาลงทุนในการบริการเสริม (หรืออาจเรียกว่า value-added service) ก่อนบริการพื้นฐาน การเข้ามาร่วมนี้ รัฐบาลจะเป็นผู้ให้สัมปทานและมีสัญญาแบ่งผลประโยชน์กัน จากสัญญาสัมปทานมีข้อสังเกตคือ มีหลายหน่วยงานให้สัมปทานในเรื่องเดียวกัน (ตารางที่ 3) สัญญามีรายละเอียดและการแบ่งผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน นั่นคือ ขาดกรอบสัญญาที่ชัดเจน

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการเข้าร่วมของเอกชนคือ โดยกฎหมายต้องเป็นแบบ BTO นั่นคือ เมื่อลงทุนแล้วต้องโอนทรัพย์สินให้หน่วยงานรัฐ แล้วจึงดำเนินการให้บริการได้ จากนั้นนำผลประโยชน์มาแบ่งให้กับภาครัฐ ทั้งนี้เพราะ กฎหมายให้รัฐเป็นผู้จัดหาบริการโทรคมนาคมแต่ผู้เดียว สัญญาแบบ BTO จึงมีผลให้ต้นทุนของเอกชนสูงขึ้น เพราะไม่สามารถใช้ทรัพย์สินค้ำประกันการกู้เงิน นอกจากนี้ สัมปทานในปัจจุบันยังให้เฉพาะบริษัทไทยเข้าประมูล ซึ่งขัดกับหลักการการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติของแกตส์

5.2 โครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคมไทย

จากการที่รัฐบาลเริ่มให้เอกชนมีบทบาทในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม เพื่อให้เห็นภาพของอุตสาหกรรม และเป็นประโยชน์ต่อการคาดการณ์ผลกระทบของแกตส์ ในส่วนนี้จะบรรยายถึงโครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคม โดยแยกเป็นโทรศัพท์แบบใช้สาย โทรศัพท์เคลื่อนที่และวิทยุติดตามตัว เราตระหนักดีว่าเมื่อพูดถึงอุตสาหกรรมโทรคมนาคมจะสามารถรวมได้ถึงอุตสาหกรรมหลายประเภท

ตารางที่ 3 รายชื่อสัมปทานโครงการโทรคมนาคมในปัจจุบัน

สัมปทาน	บริษัทที่ได้รับสัมปทาน	อายุ (ปี)	เจ้าของสัมปทาน	ทำสัญญา	ดำเนินการ
<u>กลุ่มโครงข่ายการติดต่อสื่อสารแบบใช้สาย</u> (Fixed-Line Communication Networks)					
บริการโทรศัพท์พื้นฐาน					
โทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย, 6 แสนเลขหมาย[1/]	บ.เทเลคอมเอเชีย	25	ทศท.	2534	2535
โทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย, 5 แสนเลขหมาย[2/]	บ.ทีทีแอนด์ที	25	ทศท.	2535	2537
บริการโทรศัพท์สาธารณะ					
โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร	บ.แอดวานซ์ อินฟอร์เมชั่นซิสเต็ม	10	ทศท.	2533	2534
โทรศัพท์เครดิตการ์ดโฟน	บ.เลนโซ่โฟนการ์ด	15	กสท.	N.A.	N.A.
การติดตั้งเคเบิ้ลใยแก้ว					
การวางข่ายโทรคมนาคมสำรองระบบเคเบิ้ลใยแก้วตามรางรถไฟ	บ.คอมลิ้งค์ (ประเทศไทย)	20	ทศท.	2533	2535
โครงการวางข่ายเคเบิ้ลใยแก้วใต้น้ำ	บ.จัสมินซับมารีน เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์	20	ทศท.	2534	2536
บริการสื่อสารข้อมูลผ่านเลขหมายโทรศัพท์					
ดาต้าเน้ต (Datanet)	บ.ชินวัตรดาต้าคอม	10	ทศท.	2532	2533
บริการคอมไลน์ (Comline)					
บริการวีดิสาร (Videotex)	บ.ไลนส์เทคโนโลยี (ประเทศไทย)	15	ทศท	2535	2537
<u>กลุ่มโครงข่ายการติดต่อสื่อสารแบบไร้สาย</u> (Wireless Communication Networks)					
โทรศัพท์เคลื่อนที่					
NMT 900 และ Didital GSM 900	บ.แอดวานซ์ อินโฟร์เซอร์วิส	20	ทศท.	2533	2533, 2537
AMPS 800-B และ PCN 1800	บ.โทเทิ่ล แอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่น	22	กสท.	2533	2534, 2537

หมายเหตุ [1/]มีการแก้ไขสัญญาเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2538 และ เพื่อให้สัมปทานเพิ่ม 6 แสนเลขหมายแก่บริษัทฯ โดยมีกำหนดให้การติดตั้งและส่งมอบอุปกรณ์ในระบบให้ครบถ้วน 2.6 ล้านเลขหมายภายในวันที่ 30 กันยายน 2539

[2/]มีการแก้ไขสัญญาเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2538 เพื่อให้สัมปทานเพิ่ม 5 แสนเลขหมายแก่บริษัททีทีแอนด์ที โดยมีกำหนดให้การติดตั้งและส่งมอบอุปกรณ์ในระบบให้ครบถ้วน 1.5 ล้านเลขหมายภายในวันที่ 30 กันยายน 2539 เช่นเดียวกับฯ

ตารางที่ 3 รายชื่อสัมปทานโครงการโทรคมนาคมในปัจจุบัน (ต่อ)

สัมปทาน	บริษัทที่ได้รับสัมปทาน	อายุ (ปี)	เจ้าของสัมปทาน	ทำสัญญา	ดำเนินการ
วิทยุติดตามตัว					
โฟนลิ้งค์	บ.ชินวัตรเพจจิ้ง	15	ทศท.	2532	2533
เพจโฟน	บ.ฮัทชิสันเทเลคอมมิวนิเคชั่นส์	15	ทศท.	2533	2534
เวิลด์เพจ	บ.เวิลด์เพจ	15	ทศท.	2536	2536
แพ็คลิ้งค์ [3/]	บ.แปซิฟิคเทเลซีสเอ็นจิเนียริ่ง	10	กสท.	2529	2530
	บ.เปอร์คอมเซอร์วิส	15	กสท.	2533	2534
อีซี่คอล	บ.เลนโซ่เพจจิ้ง	15	กสท.	2533	2535
โพสต์เทล	บ.สามารถเพจจิ้ง	20	กรมไปรษณีย์ฯ	N.A.	2538
โทรศัพท์พกพา					
โฟนพ้อยต์	บ.โฟนพ้อยต์ (ประเทศไทย)	10	ทศท.	2533	2534
วิทยุสื่อสารเฉพาะกลุ่ม					
เรดิโอโฟน	บ.เรดิโอโฟน	15	ทศท.	2535	2536
เวิลด์เรดิโอ	บ.โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น	15	กสท.	2535	2536
ดาวเทียมสื่อสาร					
ดาวเทียมสื่อสาร (ไทยคม)	บ.ชินวัตรแซทเทลไลท์	30	กระทรวงคมนาคม	2534	2536
บริการสื่อสารข้อมูลผ่าน	บ.สามารถเทลคอม[4/]	15	กรมไปรษณีย์ฯ	2531	2532
ดาวเทียมขนาดเล็ก (VSAT)	บ.คอมพิวเน็ท คอร์ปอเรชั่น	15	กรมไปรษณีย์ฯ	2531	2532
	บ.ไทยสกายคอม	15	กสท.	2535	2536
โครงการรับส่งข้อมูลเพื่อธุรกิจผ่านดาวเทียม (ISBN)	บ.อคิวเมนท์	15	ทศท.	2534	2534
ระบบโทรคมนาคมภายในประเทศด้วยดาวเทียม (TDMA)	บ.อคิวเมนท์	15	ทศท.	2533	2534

หมายเหตุ : [3/] สัมปทานเป็นของบริษัทเดียวกันคือ บริษัทเปอร์คอมเซอร์วิส แต่แยกเพื่อให้เห็นสัมปทานที่ได้รับ ผู้ถือหุ้นปัจจุบันของเปอร์คอมคือ บริษัท เพลคอมเวนเจอร์ เนื่องจากบริษัท แอร์ทัช ได้ขายกิจการให้

[4/] มีการแก้ไขสัมปทานจาก BOT เป็น BTO และเปลี่ยนระยะเวลาสัมปทานเป็น 22 ปี (1 มิ.ย. 38- 31 พ.ค. 60) รวมทั้งสามารถให้บริการสื่อสารได้ทั้งข้อมูล ภาพและเสียงผ่านดาวเทียมภายในประเทศ จากเดิมให้บริการสื่อสารได้เพียงข้อมูล

ที่มา : บริษัท ธาราสยาม บิสซิเนส อินฟอร์เมชั่น จำกัด

ไม่ว่าจะเป็นโทรคมนาคมแบบใช้สาย และไร้สาย รวมถึงวิธีการสื่อสารโดยใช้เสียง ภาพ การถ่ายทอดข้อมูล แต่การเลือกสามอุตสาหกรรมมากล่าวถึงในส่วนนี้ เนื่องจากว่าเป็นการบริการพื้นฐานที่สำคัญ และมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนหลายราย ดำเนินกิจการมานานกว่ากิจการโทรคมนาคมอื่น และที่สำคัญคือสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาที่จะวิเคราะห์ต่อไปได้ว่า ถ้ามีการแข่งขันจากต่างชาติแล้วธุรกิจไทยจะมีผลกระทบอย่างไร

5.2.1 โทรศัพท์ใช้สาย

ดังได้กล่าวจากการวิเคราะห์ข้างต้นแล้วว่า รัฐบาลไทยได้ให้เอกชนเข้าร่วมในการติดตั้งโทรศัพท์ เนื่องจากมีความขาดแคลนเป็นอย่างมาก โดยการให้สัมปทาน[12] ในลักษณะของ Build-Transfer-Operate (BTO) เนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่จะให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยบริษัทที่ได้รับสัมปทานคือ บริษัท เทเลคอมเอเชียฯ หรือทีเอ และ บริษัท ไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น หรือทีทีแอนด์ที (ตารางที่ 4) โดยทีเอติดตั้งโทรศัพท์สองล้านเลขหมายในกรุงเทพฯ และทีทีแอนด์ทีติดตั้งหนึ่งล้านเลขหมายในต่างจังหวัด ต่อมาจำนวนหมายเลขที่ติดตั้งมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากองค์การโทรศัพท์ฯ ต้องการเพิ่มเลขหมายอีก 1.8 ล้านเลขหมาย จึงเจรจาต่อรองให้ทีเอและทีทีแอนด์ทีทำการขยายเลขหมายเพิ่ม โดยทีเอติดตั้งเพิ่ม 6 แสนเลขหมาย และทีทีแอนด์ทีติดตั้งเพิ่ม 5 แสนเลขหมาย ส่วนที่เหลืออีกจำนวนหนึ่งองค์การโทรศัพท์ฯ จะเป็นผู้ติดตั้ง ความจำเป็นที่ต้องเจรจากับบริษัททั้งสอง เป็นเพราะมีสัญญาให้การคุ้มครองบริษัทว่าจะไม่อนุญาตให้เอกชนรายอื่น หรือแม้แต่องค์การโทรศัพท์ฯเอง เข้ามาขยายเลขหมายแข่งกับบริษัท และมีข้อสังเกตด้วยว่า ถ้าเราเปิดสาขาใดตามแกตส์แล้ว การผูกขาดต้องมีการแก้ไขก่อนที่จะเปิด เพราะเป็นการจำกัดการเข้าสู่ตลาด นอกจากเราจะมีเงื่อนไขตั้งเป็นข้อยกเว้น

- **โครงสร้างบริษัท เทเลคอมเอเชียคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ ทีเอ**

บริษัท เทเลคอมเอเชียฯ จัดตั้งเป็นบริษัทเมื่อปี 2533 โดยผู้ก่อตั้งคือกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ หรือซีพี ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทใหญ่ของไทยที่มีกิจการเริ่มต้นจากอุตสาหกรรมการเกษตร และต่อมาขยายการลงทุนทั้งในรูปของการค้าการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แม้ว่าบริษัท

---

[12] มีผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่า คำว่า สัมปทาน ที่ถูกตามกฎหมายควรใช้ คำว่า กรอบร่วมการงาน เพราะองค์การโทรศัพท์ต้องเป็นผู้บริการไม่มีอำนาจให้สัมปทาน

ตารางที่ 4 โทรศัพท์พื้นฐาน

ผู้ประกอบการ	บริษัท เทเลคอมเอเชียฯ	บริษัท ทีทีแอนด์ที
ตั้งบริษัท	พฤศจิกายน 2533	มิถุนายน 2535
ผู้ถือหุ้นใหญ่ (ณ วันที่ 3 เมษายน 2539)	กลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ 37.34% Nynex Network Systems (Thailand) 13.5%	จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล 18.00% ล็อกซเล่ย์ 17.80% Nippon Telegraph and Telephone (NTT)18.00% อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเมนต์ 14.40%
ทุนจดทะเบียน	22,500 ล้านบาท	5,200 ล้านบาท
ผู้ให้สัมปทาน	ทศท.	ทศท.
ธุรกิจ	ติดตั้งโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย และ 6 แสนเลขหมายในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล	ติดตั้งโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย และ 5 แสนเลขหมายในต่างจังหวัด
ส่วนแบ่งรายได้ให้รัฐ	16% (2 ล้านเลขหมาย) 21% (6 แสนเลขหมาย)	43.1% (1 ล้านเลขหมาย) 44.5% (5 แสนเลขหมาย)
อายุสัมปทาน	25 ปี (29 ตุลาคม 2535-29 ตุลาคม 2560)	25 ปี (25 ตุลาคม 2536-25 ตุลาคม 2561)
เงินลงทุน	61,957 ล้านบาท	32,376 ล้านบาท
Suppliers	Siemens, AT&T, NEC, Tomen "Fujitsu", Sinobrit	Alcatel, Ericsson, Sumitomo, Siam Teltech
Strategic Alliance	NYNEX	NTT
จำนวนพนักงาน	2,664 คน	2,445 คน
เลขหมายติดตั้ง	1,556,000 (2538)	947,328 (2538)
เลขหมายที่มีผู้ใช้บริการ	804,000 (2538)	490,904 (2538)

ที่มา: รายงานประจำปี 2538 ของ ทีเอ และ ทีทีแอนด์ที

จะไม่มีประสบการณ์ด้านโทรศัพท์มาก่อน แต่ก็ประมูลชนะได้รับสัมปทานติดตั้งโทรศัพท์ในกรุงเทพฯ เป็นจำนวน 2 ล้านเลขหมาย[13] ในปี 2534 และ 5 แสนเลขหมายในปี 2538 ปัจจุบันบริษัทฯ มีทุนจดทะเบียนถึง 22,500 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นบริษัทจดทะเบียนที่มีมูลค่าตลาดรวมสูงติดอันดับ 1 ใน 5 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บริษัทฯ นอกจากจะเป็นผู้ดำเนินโครงการขยายโทรศัพท์พื้นฐานในกรุงเทพฯ แล้ว ยังเป็นผู้นำเข้าและส่งออกอุปกรณ์โทรคมนาคมอีกด้วย

บริษัทฯ ไม่มีธุรกิจในด้านโทรคมนาคมมาก่อน แต่มีความสามารถด้านการจัดการและเงินทุน จึงมีกลยุทธ์ให้บริษัทต่างชาติที่มีประสบการณ์เป็นผู้ช่วยดำเนินการด้านเทคนิค โดยในระยะแรกมีบริษัท British Telecom เป็นที่ปรึกษาด้านการวางระบบเครือข่าย วางระบบงานและกำหนดคุณสมบัติของอุปกรณ์ที่ใช้ แต่ British Telecom ไม่ได้ร่วมลงทุนในทีเอ บริษัทต่างชาติที่ร่วมลงทุนในทีเอ คือ NYNEX Network System (Thailand) Company ซึ่งเป็นบริษัทอเมริกาที่มีประสบการณ์ทางโทรคมนาคมมานาน โดย NYNEX ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 13.5 และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางเทคนิค รวมทั้งอบรมพนักงานของบริษัท จัดตั้งห้องทดลองของบริษัท นอกจากนี้ยังส่งผู้บริหารเข้าร่วมทีมอีกด้วย

ในด้านสัมปทานและการลงทุนของบริษัทฯ สัมปทานของบริษัทฯ มีระยะเวลา 25 ปี โดยบริษัทฯ ต้องติดตั้งให้แล้วเสร็จทั้ง 2.6 ล้านเลขหมายภายในเดือนกันยายน 2539 ในช่วงเวลาการติดตั้งนั้นบริษัทจะได้รับการคุ้มครอง โดยองค์การโทรศัพท์ฯ จะไม่สามารถติดตั้งขยายเครือข่ายโทรศัพท์ได้ ตามสัญญาแล้วบริษัทจะเป็นผู้ลงทุนทำการวางเครือข่ายและติดตั้งโทรศัพท์ โดยต้องโอนกรรมสิทธิ์ในอุปกรณ์ ที่ดิน และอาคารให้กับองค์การโทรศัพท์ฯทันทีที่การติดตั้งแล้วเสร็จ เพราะตามกฎหมายแล้วองค์การโทรศัพท์ฯต้องเป็นผู้ดำเนินการเพียงผู้เดียว สำหรับรายได้จากการให้บริการ บริษัทจะแบ่งรายได้ให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯ ในอัตราร้อยละ 16 และ 21 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายในกรณี 2 ล้านเลขหมายและ 6 แสนเลขหมาย ตามลำดับ

ในระยะแรก บริษัทประมาณการว่า โครงการ 2 ล้านเลขหมายจะใช้เงินลงทุนทั้งสิ้น 61,957 ล้านบาทในระยะการลงทุน 5 ปี โดยส่วนใหญ่เป็นค่าอุปกรณ์และการวางข่ายสาย

ปัจจุบันบริษัทได้ติดตั้งและส่งมอบเลขหมายทั้ง 2.6 ล้านเลขหมายเรียบร้อยแล้ว จากการดำเนินงานของทีเอ พบว่าการติดตั้งเร็วกว่าที่วางแผนไว้ และการได้โทรศัพท์ของประชาชนก็เร็วกว่าเดิม เพราะบริษัทฯดำเนินการเองผ่านทางร้านค้าของบริษัทในเครือ (Convenient store--Seven-Eleven) ที่มีอยู่เป็น

---

[13] เดิมบริษัทได้รับสัมปทานทั่วประเทศสามล้านเลขหมาย แต่รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน แก้ไขสัญญา ด้วยการแยกการติดตั้งโทรศัพท์ออกเป็นสองล้านเลขหมายในกรุงเทพฯ และหนึ่งล้านเลขหมายในต่างจังหวัด เพื่อป้องกันการผูกขาด และเพื่อเร่งให้มีการติดตั้ง

จำนวนมาก ทำให้รวดเร็วกว่าเดิมที่ให้ทางองค์การโทรศัพท์ฯเป็นผู้ดำเนินการโดยที่ยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากร การที่บริษัทฯติดตั้งได้เร็วกว่าแผน จะเป็นผลดีแก่ทางบริษัทฯเพราะทำให้มีรายได้เร็วขึ้น เมื่อประชาชนใช้โทรศัพท์ที่ทางบริษัทติดตั้ง

นอกจากบริษัท NYNEX แล้ว ยังมีหลายบริษัทที่เป็นที่ปรึกษาทางเทคนิคของบริษัทฯ เช่น บีทีเทเลคอนซัลท์, เดเทคอน ดอยท์ เทเลโพส คอนซัลทิ้ง จี เอม บี เอช หรือ เดเทคอน, บริษัท NNSC, บริษัท เบลล์ แคนาดา อินเตอร์เนชั่นแนล, บริษัท Salomon Brothers and Bear Stern International Limited

ระบบเทคโนโลยีที่ทางบริษัทฯใช้เป็นระบบที่ทันสมัย โดยใช้ระบบชุมสายแบบ Digital หรือ Stored Program Control (SPC) ซึ่งจะใช้กับระบบ ISDN ได้

บริษัทผู้จัดหาอุปกรณ์ให้กับทีเอ ก็มีหลายบริษัทเช่นกัน เช่นในการติดตั้ง 2 ล้านเลขหมายจะมีบริษัท Siemens ประเทศเยอรมนี เป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ชุมสาย 1 ล้านเลขหมายในเขตพระโขนงและบางนาหรือบริเวณตะวันออก บริษัท AT&T บริษัทจากประเทศอเมริกาเป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ 500,000 เลขหมายทางตะวันตกของกรุงเทพฯ และบริษัท เอ็นอีซี ของญี่ปุ่นเป็นผู้ติดตั้ง 500,000 เลขหมายทางตอนเหนือ

สำหรับการติดตั้งอุปกรณ์ระบบเครือข่ายดำเนินการโดยบริษัท Sinobrit Telecom ในส่วนของการจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ Core Fiber Optic Network เป็นความรับผิดชอบของบริษัท Tomen (Toyo Menka) ภายใต้ชื่อ Fujitsu งานด้านการวางข่ายสายตอนนอก มีหลายบริษัทเป็นผู้รับเหมาคือ Thai Comsys and Jackson บริษัท Furakawa Electric บริษัท Mitsiam International บริษัท Kyowa Exeo Corporation บริษัท Hitachi Joint Venture และบริษัท SR International Communications

บริษัทฯมีความพยายามจะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยจัดให้มีการทำงานร่วมกับบริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศ และมีห้องทดลองเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะของการประยุกต์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และการบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับท้องถิ่นมากขึ้น บริษัทมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้นกว่า 2,000 คน ในจำนวนนี้มีวิศวกร นักวิเคราะห์ระบบ และช่างเทคนิครวมกันกว่าครึ่ง ซึ่งสูงเมื่อเทียบกับบริษัททั่วไปของไทย อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมในแง่พื้นฐานคงต้องพัฒนาโดยบริษัทใหญ่ในระดับนานาชาติ

- **โครงสร้างบริษัท ไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ ทีทีแอนด์ที**

บริษัท ทีทีแอนด์ที ตั้งขึ้นเมื่อปี 2535 และชนะการประมูลได้สัมปทานติดตั้งโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายและ 5 แสนเลขหมายในต่างจังหวัดเมื่อปี 2535 และ 2538 ตามลำดับ ปัจจุบันบริษัทมีเงินทุนจด

ทะเบียน 5,200 ล้านบาท โดยผู้ถือหุ้นใหญ่มี บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 18.0 บริษัท ล็อกเล่ย์ จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 17.8 บริษัท Nippon Telegraph and Telephone Corp. (NTT) ร้อยละ 18.0 บริษัทอิตัลไทย ดีเวล็อปเมนท์ จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 14.4

บริษัทฯเป็นบริษัทในเครือของกลุ่มจัสมินที่มีประสบการณ์ในด้านโทรคมนาคมมาก่อน โดยผู้นำเป็นผู้ที่เคยทำงานในองค์การโทรศัพท์ฯ และมีการทำธุรกิจด้านการวางระบบ จัดหาและติดตั้งอุปการณ์ให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ และตามเงื่อนไขของสัมปทานที่ให้หาผู้ร่วมลงทุนต่างชาติ (strategic alliance) ที่มีประสบการณ์ระดับนานาชาติด้านโทรศัพท์ บริษัทฯจึงทำธุรกิจโดยร่วมทุนกับ NTT ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและการจัดการ

บริษัทฯได้รับสัมปทานให้ติดตั้งโทรศัพท์ 1.5 ล้านเลขหมายใน 69 จังหวัดนอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยลักษณะของสัญญาเป็นแบบ BTO เช่นเดียวกับกรณีของทีเอ โดยมีกำหนดติดตั้งให้แล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2539 เช่นกัน สัมปทานมีอายุ 25 ปี นับจากวันที่ 25 ตุลาคม 2536 ซึ่งเป็นวันแรกที่บริษัทฯส่งมอบอุปกรณ์ชุดแรกให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ โดยในระยะ 5 ปีแรกบริษัทฯจะได้รับการคุ้มครองโดยองค์การโทรศัพท์ฯจะไม่ดำเนินการหรือปล่อยให้ใครมาดำเนินกิจการแข่งกับบริษัทฯ (ลักษณะเดียวกับกรณีของทีเอ) สำหรับโครงการ 1 ล้านเลขหมาย บริษัทประมาณการลงทุนไว้ที่ 32,376 ล้านบาท

สำหรับการแบ่งผลประโยชน์ บริษัทจะแบ่งรายได้เป็นสัดส่วนร้อยละ 43.1 และ 44.5 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายตลอดอายุสัมปทานให้กับองค์การโทรศัพท์ฯในโครงการ 1 ล้านเลขหมายและ 5 แสนเลขหมาย ตามลำดับ สัดส่วนนี้จะสูงกว่ากรณีของทีเอ เนื่องจากรายได้ของโทรศัพท์ในต่างจังหวัดสูงกว่าในกรุงเทพฯ เพราะเป็นการโทรศัพท์ทางไกลเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ จากประมาณการรายได้โดยองค์การโทรศัพท์ฯ พบว่า รายได้เฉลี่ยของโทรศัพท์ในกรุงเทพฯและปริมณฑลเป็น 8,000 บาทต่อคู่สายต่อปี ในขณะที่ในต่างจังหวัดเป็นประมาณ 15,000 บาทต่อคู่สายต่อปี ดังนั้น เมื่อแบ่งรายได้ให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ แล้ว ทีทีแอนด์ทียังมีรายได้สูงกว่าทีเอ นอกจากนี้ในกรณีที่บริษัทมีกำไรส่วนเกินก็ต้องแบ่งให้กับองค์การโทรศัพท์ฯเพิ่มอีกตามข้อสัญญา

บริษัทที่เป็นผู้จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์ของบริษัททีทีแอนด์ทีในโครงการ 1 ล้านเลขหมายมีหลายบริษัท เช่น อีริคสัน คอมมิวนิเคชั่น (ประเทศไทย) เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และติดตั้งชุมสาย 500,000 เลขหมาย อัลคาเทล ซีไอที จากประเทศฝรั่งเศส เป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ชุมสาย 250,000 เลขหมาย รวมทั้งจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์สื่อสัญญาณ เช่นเดียวกับบริษัท ซูมิโตโม คอร์ปอเรชั่น

สำหรับการจัดหาอุปกรณ์ ออกแบบ และก่อสร้างข่ายสายตอนนอก มีการรับช่วงการผลิตให้หลายบริษัท เช่น บริษัท อิตาเลี่ยนไทยดีเวล็อปเม้นท์คอร์ปอเรชั่น บริษัท สากลแอนด์ชาเลนเจอร์เทเลคอม บริษัท ไทยสุมิเตนเอ็นจิเนียริ่งแอนคอนสตรัคชั่น บริษัท อิริคสันไทยเน็ทเวิร์ค บริษัท ไทยเคียววาเอ็น

จิเนียริ่งแอนด์คอนสตรัคชั่น บริษัท กิจการร่วมค้าที-คอม (ร่วมทุนระหว่างบริษัท ไทยเทเลคอมมิวนิเคชั่น เอ็นจิเนียริ่ง กับบริษัท นิปปอนคอมซิสคอร์ปอเรชั่น) และบริษัท เอเอส แอสโซซิเอเต็ด เอ็นจิเนียริ่ง

บริษัทมีวิศวกรและช่างเทคนิคมากกว่าหนึ่งพันคน และมีแผนการที่จะตั้งศูนย์ฝึกอบรมในด้านโทรคมนาคมให้กับพนักงานของกลุ่มบริษัทจัสมินในประเทศอื่น ๆ ด้วย

5.2.2 โทรศัพท์เคลื่อนที่

ในส่วนของโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีผู้ให้บริการสี่รายคือ องค์การโทรศัพท์ฯ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งทั้งสองเป็นรัฐวิสาหกิจที่ได้ดำเนินการมาก่อน จากนั้นทั้งสองหน่วยงานก็เป็นผู้เปิดประมูลให้กับเอกชน ผู้ซึ่งได้รับสัมปทาน คือ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส และบริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น การให้เอกชนเข้าร่วมในกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่นี้ มีขึ้นก่อนกรณีของโทรศัพท์ใช้สาย (ตารางที่ 5)

องค์การโทรศัพท์ฯ เริ่มให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เมื่อปี 2529 โดยใช้ระบบ NMT 470 ซึ่งมีกำลังส่งสูง มีเครือข่ายทั่วประเทศ แต่ต้องใช้พลังงานมากเครื่องโทรศัพท์จึงมีขนาดใหญ่ ส่วนการสื่อสารฯให้บริการเมื่อปี 2530 โดยรัฐบาลอนุมัติให้ทั้งสองหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ โดยหวังจะให้มีการแข่งขันกัน (และอาจเนื่องจากไม่สามารถชี้ขาดได้ว่าใครควรเป็นผู้ดำเนินการแต่ผู้เดียว) การสื่อสารฯใช้ระบบ AMPS 800 ใช้คลื่นความถี่สูงกว่าจึงมีความชัดเจนมากกว่าแต่ว่ากำลังส่งจะน้อย จึงต้องมีเครือข่ายมากกว่าระบบขององค์การโทรศัพท์ฯ แต่มีข้อได้เปรียบคือขนาดโทรศัพท์จะกระทัดรัดกว่า จากการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ พบว่า เอกชนก็สามารถเป็นผู้นำด้านการตลาด โดยในเดือนมกราคม 2539 เอไอเอสเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือร้อยละ 55.2 แทคมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 37.4 ส่วนการสื่อสารฯและองค์การโทรศัพท์ฯมีส่วนแบ่งตลาดใกล้เคียงกันคือร้อยละ 3.4 และ 4.0 ตามลำดับ

- **โครงสร้างบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ เอไอเอส**

เป็นบริษัทในกลุ่มของชินวัตร ก่อตั้งเมื่อปี 2529 และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อปี 2534 ปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 5,000 ล้านบาท บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์แอนด์คอมมิวนิเคชั่นส์ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่คือร้อยละ 57.7 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

บริษัทฯได้รับสัมปทานจากองค์การโทรศัพท์ฯเมื่อปี 2533 ให้ดำเนินการสร้างเครือข่ายและให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ NMT 900 โดยได้รับสัมปทานเป็นเวลา 20 ปี ลักษณะสัมปทานเป็นแบบ BTO คือบริษัทฯต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินในเครือข่ายให้กับองค์การโทรศัพท์ฯหลังจากติดตั้งเสร็จ

ตารางที่ 5 โทรศัพท์เคลื่อนที่

ผู้ประกอบการ	บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (เอไอเอส)	บริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (แทค)	ทศท.	กสท.
ปีที่เริ่มดำเนินการ	2533	2534	2529	2530
ผู้ถือหุ้นรายใหญ่	บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) --57.69%	บริษัท ยูไนเต็ดคอมมูนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) -- 70.08%	รัฐวิสาหกิจ	รัฐวิสาหกิจ
ทุนจดทะเบียน	5,000 ล้านบาท	3,855 ล้านบาท		
ผู้ให้สัมปทาน	ทศท.	กสท.		
ธุรกิจ	บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ NMT 900 และ Digital GMS 900	บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ AMPS 800-B และ PCN 1800	NMT 470	AMPS 800-A
ส่วนแบ่งรายได้	ปีที่ 1-5 15% ปีที่ 6-10 20% ปีที่ 11-15 25%	ปีที่ 1-4 12% ปีที่ 5-15 25% ปีที่ 16-22 30%		
อายุสัมปทาน	20 ปี	22 ปี		
Suppliers	Nokia, Ericsson, Motorola	Motorola, Ericsson		
Strategic	-	Motorola		
จำนวนสถานี (ธันวาคม 2538)	718 (NMT 900) 153 (GSM 900)	437 (AMPS 800-B) 437 (PCN 1800)		
จำนวนพนักงาน	400	800		
ส่วนแบ่งตลาด (มกราคม 2539)	55.2 % (51.9 % NMT 900, 3.3% GSM 900)	37.4 % (32.8% AMPS 800-B, 4.6% PCN 1800)	4.0 %	3.4 %

ที่มา : บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

โดยบริษัทฯแบ่งผลตอบแทนให้องค์การโทรศัพท์ฯในอัตราร้อยละ 15 ของรายได้ก่อนหักภาษีใน 5 ปีแรก และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 5 ทุกๆ 5 ปี

ในปี 2537 บริษัทได้นำระบบ Digital มาบริการ โดยใช้ระบบที่เป็นมาตรฐานทางยุโรปคือ Global System for Mobile Communication (GSM)

บริษัทฯมีสถานีเครือข่ายในระบบ analogue อยู่ 718 สถานีและระบบ digital GSM 153 สถานี ครอบคลุมทั่วประเทศ จึงเป็นเครือข่ายให้บริการได้กว้างขวางที่สุดและมีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือร้อยละ 55.2 ดังกล่าวแล้ว

การหาเทคโนโลยีของเอไอเอส ไม่ได้ใช้วิธีการร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ แต่เป็นการกำหนดจากบุคลากรของบริษัทและบริษัทที่ปรึกษา บริษัทที่จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์จะเป็นผู้ดำเนินการให้ได้มาตามแบบที่ต้องการ ระบบ NMT 900 มีผู้จัดการและติดตั้งเครือข่ายคือบริษัทโนเกียและอีริคสัน โดยบริษัทโนเกีย เซลลูลาร์ ซิสเต็ม คอร์ปอเรชั่น ประเทศฟินแลนด์ เป็นผู้ติดตั้งชุมสายโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Telephone Exchange--MTX) สถานีฐาน (Radio Based Station--RBS) และอุปกรณ์สื่อสัญญาณ ส่วนบริษัทอีริคสัน ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ทำหน้าที่ติดตั้งสถานีฐานสำหรับขยายระบบ ส่วนระบบ Digital GSM มีผู้จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์คือ โนเกีย อีริคสันและโมโตโรล่า โดยประมาณการว่าการลงทุนในส่วนของเครือข่าย Digital ในปี 2537 (ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นให้บริการ) เป็นเงิน 1,000 ล้านบาท ขณะที่ การลงทุนจริงในปี 2537 เป็นเงิน 800 ล้านบาท)

- **โครงสร้างบริษัท โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ แทค**

บริษัทก่อตั้งเมื่อปี 2532 ปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 3,855 ล้านบาท ผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นกลุ่มตระกูลเบญจรงคกุล ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท ยูไนเต็ดคอมมูนิเคชั่นอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) หรือยูคอม ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์โทรศัพท์ให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ และมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทโมโตโรล่ามานาน

เดิมบริษัทฯได้รับสัมปทานเป็นระยะเวลา 15 ปีจากการสื่อสารฯ เพื่อเป็นผู้ติดตั้งและบริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ AMPS 800-B แต่เนื่องจากบริษัทฯต้องการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่อมาจึงขอขยายระยะเวลาสัมปทานเป็น 22 ปี เพราะบริษัทที่ได้รับสัมปทานจะต้องมีอายุสัมปทานไม่น้อยกว่า 20 ปี จึงจะมีสิทธิขอจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

สำหรับส่วนแบ่งที่ให้กับการสื่อสารฯจะเปลี่ยนไปตามเวลาของการให้บริการ กล่าวคือ ในสี่ปีแรกแบ่งให้ร้อยละ 12 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย ปีที่ 5-15 ร้อยละ 25 และในปีที่เหลือร้อยละ 30

ในระยะแรกระบบของบริษัทฯใช้เลขหมาย 7 หลัก ซึ่งเป็นเลขหมายเดียวกับโทรศัพท์ใช้สาย จึงทำให้มีเลขหมายไม่พอกับการบริการ และสร้างความเสียเปรียบในการแข่งขันกับเอไอเอสเป็นอย่างมาก ต่อมาในปี 2536 จึงได้รับอนุมัติให้ใช้เลขหมาย 9 หลัก เป็นระบบเดียวกับเอไอเอส เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเลขหมายและทำให้การแข่งขันเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ด้านที่มาของเทคโนโลยี ยูคอมเป็นผู้แทนจำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคมของบริษัทโมโตโรล่ามานาน โมโตโรล่าจึงเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (strategic alliance) และเป็นผู้ที่ปรึกษาทางเทคนิคสำหรับระบบ WorldPhone 800 และ PCN 1800 ซึ่งระบบหลังเป็นระบบ digital ที่เริ่มขึ้นที่ประเทศอังกฤษ ระบบนี้ Cell site จะถูกออกแบบให้สามารถรองรับลูกข่ายในพื้นที่จำกัดได้เป็นจำนวนมาก และอยู่ในความถี่ย่าน 1800 MHz มีความถี่สูง จึงมีช่องสัญญาณที่จะสามารถให้บริการได้มาก โดยมีบริษัท โนเกียเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ระบบ digital นี้

จึงกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีมีที่มาจากแหล่งผู้ขายอุปกรณ์ของบริษัท ดังนั้น การเลือกผู้จัดหาอุปกรณ์และติดตั้งคือการเลือกเทคโนโลยีนั่นเอง

แทคมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 37.4 น้อยกว่าเอไอเอส เนื่องจากเข้าตลาดทีหลังและมีข้อจำกัดด้านเลขหมายในช่วงแรก แต่ตลาดนี้มีการแข่งขันสูงทั้งในด้านส่งเสริมการขายต่าง ๆ เช่นการให้ใช้โทรศัพท์ฟรีในช่วงแรก เนื่องจากความต้องการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีมาก จึงมีการทุ่มเทด้านการตลาดขยายยอดขายอย่างรวดเร็ว แต่การลงทุนด้านเครือข่ายมีไม่เพียงพอ จึงพบว่าผู้ใช้จะมีปัญหาในเรื่องของการโทรไม่ติดและสัญญาณไม่ชัดเจน โดยเฉพาะในชั่วโมงเร่งด่วนที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก เป็นที่น่าสังเกตว่าราคาค่าอุปกรณ์และค่าบริการยังสูงอยู่[14] เนื่องจากมีส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการผูกขาด และจากเงื่อนไขสัญญาที่มีการควบคุมราคา มีการแบ่งรายได้ให้กับรัฐวิสาหกิจ การให้บริการมีปัญหาเนื่องจากมีการลงทุนด้านชุมสายไม่เพียงพอกับการบริการ ไม่เป็นการแข่งขันทางด้านราคาและคุณภาพ แต่เน้นการโฆษณาขยายตลาดอย่างรวดเร็ว (ตารางที่ 6 และ 7) ลักษณะตลาดเป็น Captive market เพราะค่าเครื่องโทรศัพท์มีราคาสูงมาก เมื่อเป็นเจ้าของแล้ว ผู้บริโภคจะไม่เปลี่ยนไปใช้เครือข่ายอื่น แม้ว่าการบริการจะมีปัญหา

---

[14] มีการประท้วงจากบริการที่ไม่สะดวก และค่าโทรศัพท์รายเดือนที่สูง องค์การโทรศัพท์ฯจึงพยายามจะขอให้เอกชนลดราคาค่าใช้บริการรายเดือนลงไป แต่ไม่สำเร็จ

ตารางที่ 6 การแข่งขันด้านการตลาดในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบอนาล็อก

กิจกรรมด้านการตลาดของ AIS ระบบ NMT 900			กิจกรรมด้านการตลาดของ TAC ระบบ WorldPhone 800		
ปี	ช่วงเวลา	รายการ	ปี	ช่วงเวลา	รายการ
2534	1 ม.ค.-30 เม.ย.	แถมโฟนลิ้งค์รุ่นนิวเมอริก, ไอบีซี, เอสโอเอส			
	25 ก.ย.-30 ก.ย.	แถมโฟนลิ้งค์ รุ่นปากกา			
	1 ต.ค.-30 พ.ย.	โทรฟรี 120 นาที/เดือน			
	15 พ.ย.-30 ธ.ค.	ติดตั้งไอบีซีฟรี			
	1 ธ.ค.-31 ธ.ค.	แถมโฟนลิ้งค์รุ่นนิวเมอริก			
2535	1 มี.ค.-16 มี.ค.	แถมโฟนลิ้งค์รุ่นปากกา	2535	20 ต.ค.-26 ต.ค.	ร่วมกับโรบินสันแถมบริการ Personal Box ฟรี 3 เดือน
	17 มี.ค.-20 มิ.ย.	ติดตั้งไอบีซีฟรี			
	20 พ.ค.-11 มิ.ย.	โทร.ฟรีทั่วประเทศ		1 พ.ย.-15 ธ.ค.	ซื้อมิตซูบิชิ,วีอกชัน,ยูนิเคนแถมโฟนพ้อยต์
	19 ก.ค.-31 ก.ค.	โทร.ฟรีเฉพาะที่นครราชสีมา		1 ธ.ค.-31 ธ.ค.	โทรครบ 2,000 บาทภายในหนึ่งเดือน มีสิทธิลุ้นรางวัลตั๋วเครื่องบินไปกลับหมู่เกาะคาริเบียน
	7 ส.ค.-17 ส.ค.	โทรครึ่งราคา ตั้งแต่ 19:00-06:00 น.			
	17 ส.ค.-18 ก.ย.	โทร.ฟรีทั่วประเทศ			
	2 พ.ย.-30 ธ.ค.	ติดตั้งไอบีซีฟรี			
2536	1 ม.ค.-19 ก.พ.	โทร.ครึ่งราคา(1 ม.ค. - 31 มี.ค. 36)	2536	1ธ.ค.(2535)-15 ม.ค.	ซื้อแพ็คลิ้งค์รุ่นบราโวนิวเมอริกราคา 1,144 บาท ที่โชว์รูม 2 แห่งคือเวิลด์เทรดและธนิยพลาซ่า
	22 ก.พ.-31 มี.ค.	แถมโฟนลิ้งค์ รุ่นนิวเมอริก 1 เครื่อง			
	1 เม.ย.-30 เม.ย.	โทร. 3 บาท/นาที ทั่วประเทศ (ลูกค้าใหม่)		1 ก.พ.-15 มี.ค.	รับสายฟรี 800 นาทีแรก แถม Call Waiting ไม่เสียค่าธรรมเนียมรายเดือน 600 เดือน
	5 เม.ย.-15 เม.ย.	โทรครึ่งราคาตั้งแต่ 18:00-07:00 น. (ลูกค้าเก่า)		15 มี.ค.-31 พ.ค.	จำหน่าย'เวิลด์โฟน'และจานดาวเทียม'สามารถฯ' จากราคา 70,950 บาทเหลือเพียง 56,700 บาท
	1 มิ.ย.-15 ก.ค.	โทร.สะสมแต้ม		16 มิ.ย.-31 ก.ค	เลือก ยกเว้นค่าจดทะเบียน ค่ามัดจำ หรือค่าใช้บริการฟรี 2 เดือน
	16 ก.ค.-31 ส.ค.	โทร.ฟรีสองเท่าจากยอดใช้เดือนที่แล้ว			
				15 ต.ค.-17 ต.ค.	ลด แลก แจก แถม ที่สาขาเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์
				15 ต.ค.-7 พ.ย.	ซื้อ Ultra Sleek 9,780 ราคา 32,000 บาท รับคูปองซื้อสินค้ารายการอื่น 50%
				1 พ.ย.-30 ธ.ค.	โทรนาทีละ 1 บาทในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑลวันจันทร์-ศุกร์ 22:00-06:00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ตลอดวัน จนถึง 28 ก.พ. 37
2537	3 ม.ค.-15ก.พ.	โทร.นาทีละบาทเดียว(ในเขตเดียวกัน) จนถึงสิ้นเดือนมี.ค 2537(ลูกค้าใหม่)	2537	16 ก.พ.-10 มี.ค.	โทรนาทีละบาท 1 ปี ในพื้นที่กรุงเทพฯและ 17 จังหวัดใกล้เคียง
	3 มี.ค.-31 มี.ค.	โทรฟรีในเขตเดียวกันถึง 31 ธ.ค. 37		1 มี.ค.-30 เม.ย.	รับบริการพิเศษพร้อมอีซีคอลไม่เสียค่าบริการ 6เดือน

หมายเหตุ : NMT 900 เริ่มเปิดให้บริการเมื่อเดือนตุลาคม 2533, WorldPhone 800 เริ่มเปิดให้บริการ เมื่อเดือนกันยายน 2534.

ที่มา : เอื้อมพร อ่อนคำ, 2537.

5.2.3 อุตสาหกรรมวิทยุติดตามตัว (Paging)

อุตสาหกรรมนี้มีการแข่งขันสูงสุดพิจารณาจากจำนวนผู้ให้บริการ โดยมีผู้ประกอบการรวม 6 ราย คือ บริษัท เปอร์คอม เซอร์วิส จำกัด, บริษัท ชินวัตร เพจจิ้ง จำกัด, บริษัท ฮัทชิสัน เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด, บริษัท เลนโซ่ เพจจิ้ง จำกัด, บริษัท เวิลด์เพจ จำกัด และบริษัท สามารถ เพจจิ้ง จำกัด โดยเป็นทั้งบริษัทต่างประเทศ และบริษัทของคนไทย (ตารางที่ 8)

อุตสาหกรรรมวิทยุติดตามตัวเป็นอีกตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในเงื่อนไขของสัญญาการให้สัมปทาน กล่าวคือ กรณีบริษัท สามารถ เพจจิ้ง ซึ่งได้รับสัมปทานจากกรมไปรษณีย์โทรเลข โดยไม่ต้องเสียค่าสัมปทานหรือส่วนแบ่งรายได้ให้กับกรมไปรษณีย์ฯ อีกทั้งยังมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนคือ กลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้โดยตรง และในเวลาต่อมาก็ได้รับอนุญาตให้สามารถให้บริการบุคคลทั่วไปได้ ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ทำให้บริษัท สามารถ เพจจิ้ง มีความได้เปรียบกว่าบริษัทผู้ประกอบการอีก 5 รายที่เหลือ จึงเกิดการเรียกร้องให้มีการปรับสัญญาสัมปทานวิทยุติดตามตัว เพื่อให้เงื่อนไขของสัญญาอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบการให้บริการเสริมระหว่างระบบ WorldPhone 800 และ NMT 900

ระบบ WorldPhone 800 (TAC)	ระบบ NMT 900 (AIS)
1. Call Waiting บริการสายรับเรียกซ้อน	1. Cellular Call Transfer บริการโอนสายอัตโนมัติ
2. Call Conference บริการประชุม 3 สาย	2. Cellular Conference Call บริการประชุมทางโทรศัพท์
3. Call Forwarding บริการโอนสายกรณีที่ใช้เครื่องอยู่	3. Cellular Call Waiting บริการรับสายด่วน
4. No Answer Transfer บริการโอนสายในกรณีที่ไม่ต้องการรับสาย	4. Cellular Voice Mail 900 บริการรับฝากข้อความอัตโนมัติ
5. Busy Transfer บริการโอนสายในกรณีที่ผู้ใช้กำลังติดสายสำคัญ	5. Voice Info 900 บริการสอบถามข้อมูลอัตโนมัติ

ที่มา : เอื้อมพร อ่อนคำ, 2537.

ตารางที่ 8 วิทยุติดตามตัว

เครื่องหมายการค้า	ไฟนอิงค์	แพ็คอิงค์	อัทซิสัน เพจโฟน	อีซีคออล์	เวิลด์เพจ	โพสต์เทล
ระบบ	Digital display Tone, numeric, Thai and English alphanumeric	Digital display Numeric and alphanumeric	Tone, numeric, Thai and English alphanumeric	Numeric, Thai and English alphanumeric	Tone and numeric paging	Digital display
ผู้ประกอบการ	รินวัตรเพจจิ้ง	เปอร์คอมเซอร์วิส	อัทซิสัน เทลคอมนิวนิเคชั่นส์	เอนโซ่ เพจจิ้ง	เวิลด์เพจ	สามารถ เพจจิ้ง
ผู้ถือหุ้นรายใหญ่	AIS, Singapore Telecom	PERCOM (Netherland)[2] PTE (Pacific International,USA)[2]	LOXLEY, Hutchison	Matrix Asia (Australia), LENSO Chemical	UCOM (TAC)	SAMART Corp.
ปีที่ดำเนินการ	2533	2530 (PTE), 2534 (PERCOM)	2534	2535	2536	2538
ทุนจดทะเบียนเริ่มแรก (ล้านบาท)	50	PTE 10, PERCOM 10	205	100	1	300
เจ้าของสัมปทาน	ทศท.	กสท	ทศท.	กสท.	ทศท.	กรมไปรษณีย์ฯ
อายุสัมปทาน (ปี)	15	10 (PTE), 15 (PERCOM)	15	15	15	20
ส่วนแบ่งรายได้ให้หน่วยงานรัฐ	25-40%	33% (PTE), ปีที่ 1-3 25% และเพิ่มขึ้น 5% ทุก 3 ปี (PERCOM)	25-46%	33.66%	41%	0%
พื้นที่ให้บริการ	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯและปริมณฑล	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ(เฉพาะข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ)[3]
พนักงานรับโทรศัพท์	950	400	600	500-550	-	150
ส่วนแบ่งตลาด[1]	46.2	15.4	13.3	17.4	3.1	4.6

หมายเหตุ : [1] กรุงเทพธุรกิจ (1 มิ.ย. 2539) [2] มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นภายในบริษัท เนอร์ทีซ และบริษัท เทลคอมเวนเจอร์ ตามลำดับ

[3] กลางปี 2539 กรมไปรษณีย์อนุมัติให้ บริษัท สามารถเพจจิ้ง จำกัด ขยายบริการจากข้าราชการไปสู่ประชาชนทั่วไปได้

ที่มา : Swiss Bank Corporation, "Thailand Telecommunications Review"

ทั้งนี้องค์การโทรศัพท์ฯ และการสื่อสารฯ ได้แก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมดังกล่าวด้วยการประกาศให้ปรับลดราคาอัตราค่าบริการในส่วนของตนลงมาราว 30% นั่นคือ ผู้ให้สัมปทานทั้งสองรายยอมสูญเสียส่วนแบ่งรายได้ที่จะได้รับในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวไม่สามารถทำให้ความได้เปรียบเสียเปรียบหมดไป โดยสังเกตได้จากอัตราค่าบริการระบบวิทยุติดตามตัวรายเดือนของเครื่องรุ่นตัวเลขและตัวอักษรที่เป็นภาษาไทย ซึ่งได้รับความนิยมสูงสุดในตลาดไทยนั้น พบว่า ค่าบริการรายเดือนของบริษัท สามารถ เพจจิ้ง อยู่ที่ 280 บาทต่อเดือน ขณะที่ค่าบริการรายเดือนของบริษัทอื่นยังคงสูงกว่า 300 บาท

จากการพิจารณาเงินทุนจดทะเบียนและลักษณะของอุตสาหกรรมเอง ชี้ให้เห็นว่า อุตสาหกรรมนี้ไม่แสดงว่าต่างชาติจะสามารถเป็นผู้ชี้นำตลาดมาก เนื่องจากเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนมากและการลงทุนไม่สูง โดยบริษัทที่ทำกิจการวิทยุติดตามตัวบางบริษัทมีทุนจดทะเบียนเพียง 10 ล้านบาท

ลักษณะการให้บริการวิทยุติดตามตัวมีทั้งที่เป็นระบบตัวเลข ตัวเลขและตัวอักษร ข้อความเป็นภาษาอังกฤษและข้อความที่เป็นภาษาไทย การให้บริการเป็นภาษาไทยได้รับความนิยมสูง และจากลักษณะการแข่งขันของอุตสาหกรรมทำให้มีการบริการที่หลากหลาย

ในด้านส่วนแบ่งตลาด บริษัท ชินวัตร เพจจิ้ง มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือร้อยละ 46.2 รองลงมาเป็นบริษัท เลนโซ่ เพจจิ้ง ร้อยละ 17.4 ส่วนสองบริษัทที่เข้ามาทีหลังคือ บริษัท เวิลด์เพจ และบริษัท สามารถ เพจจิ้ง มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 3.1 และ 4.6 ตามลำดับ ซึ่งบริษัท สามารถ เพจจิ้ง มีส่วนแบ่งตลาดสูงกว่าทั้งที่เข้ามาหลังบริษัท เวิลด์เพจ

5.2.4 สรุปโครงสร้างอุตสาหกรรม

จากภาพของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมทั้งสามกิจการ มีประเด็นด้านโครงสร้างและการแข่งขัน พอสรุปได้ดังนี้

การเข้าสู่ตลาดของเอกชนมาจากเหตุผลที่ว่า รัฐบาลไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ และเป็นที่น่าสังเกตว่าถ้าใช้หลักการที่ว่า หน้าที่ขององค์กรด้านโทรคมนาคมคือ การให้บริการแก่ประชาชน องค์การโทรศัพท์ฯ และการสื่อสารฯ ก็มีความบกพร่อง ซึ่งความบกพร่องส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการตั้งเพดานเงินกู้ของรัฐวิสาหกิจจนทำให้การขยายการลงทุนทำได้ยาก จึงต้องอาศัยการลงทุนของภาคเอกชน[15] และจากข้อจำกัดด้านกฎเกณฑ์ของรัฐวิสาหกิจเอง

---

[15] แต่เพดานเงินกู้ต่างประเทศคงไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เพราะว่าสามารถหาเงินลงทุนได้จากแหล่งอื่น เช่นการออกตราสารการเงิน การให้ผู้ที่ต้องการใช้โทรศัพท์นำเงินมาวางล่วงหน้า การที่ผู้ใช้อุปกรณ์อื่นที่มีราคาสูงกว่าโทรศัพท์แบบมีสายเป็นการทดแทน โดยราคาจะสูงกว่า แสดงว่าความพอใจที่จะจ่ายของผู้บริโภค จะสูงกว่าราคาตลาดของโทรศัพท์

การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ เริ่มต้นจาก Value-added services ก่อนโทรศัพท์พื้นฐาน โดยรัฐบาลยังมีการควบคุมเอกชนอย่างเข้มงวด แต่ไม่เป็นระบบนัก พิจารณาได้จากการที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้สัมปทานในเงื่อนไขที่แตกต่างกันในการให้บริการอย่างเดียวกัน ในช่วงแรกของการให้สัมปทานยังมีการคุ้มครองอยู่มาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการให้เอกชนมาลงทุน เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคในการแข่งขัน การพัฒนาคุณภาพและการขยายบริการ

โทรศัพท์พื้นฐานจะมีการควบคุมมาก และมีการแข่งขันของเอกชนน้อย ทั้งนี้เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) มากกว่าอุตสาหกรรมอื่น และเครือข่ายมีความซับซ้อน มีการลงทุนมากกว่า รัฐบาลไม่ต้องการให้เอกชนมาแข่งขัน รวมทั้งมีการกำหนดไม่ให้รัฐบาลแข่งขันกับเอกชนด้วย รัฐบาลกำลังจะปล่อยเสรีมากขึ้นแต่รูปแบบยังมีการถกเถียงกันอยู่

สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่และวิทยุติดตามตัวจะมีการแข่งขันกันสูงแม้ว่าจะมีการควบคุมจำนวนผู้ประกอบการ การแข่งขันของโทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้การแข่งขันด้านการลดราคาอุปกรณ์ หรือค่าโทรศัพท์ในช่วงส่งเสริมการขาย ซึ่งการแข่งขันลักษณะนี้ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้โดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทยมีราคาแพง เมื่อซื้อใช้แล้วมักจะไม่เปลี่ยนแปลงเครือข่าย ส่วนวิทยุติดตามตัวมีการแข่งขันค่อนข้างสูงทั้งด้านราคาและการทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากคู่แข่ง (Product differentiation)

การแข่งขันของโทรศัพท์เคลื่อนที่และวิทยุติดตามตัวน่าจะเป็นหลักฐานที่แสดงว่าการมีผู้ประกอบการไม่มากก็มีการแข่งขันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกติกาที่วางไว้ กล่าวคือ การกำหนดราคาที่คงที่จะเป็นอุปสรรคอย่างมากในการแข่งขัน และการให้มีการหักรายได้เข้ารัฐบาลโดยไม่กำหนดให้ชัดเจนว่าจะนำเงินไปใช้ในการลงทุนด้านใด จัดเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บริโภค

ในด้านโครงสร้าง ผู้ประกอบการยังมีการกระจุกตัว เพราะรัฐบาลยังมีการควบคุมการให้สัมปทานอยู่ กลุ่มบริษัทไทยกลุ่มใหญ่สี่กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมนี้คือ ชินวัตร, จัสมิน, ยูคอมและซีพี[16] (รูปที่ 8) ทั้งสี่เป็นกลุ่มธุรกิจใหญ่ในประเทศไทยที่มีความหลากหลายในกิจการที่ลงทุน อีกทั้งยังมีอิทธิพลในเศรษฐกิจและการเมืองของไทย และมีการลงทุนในต่างประเทศหลายประเทศ โดยแต่ละกลุ่มจะมีพื้นฐานความเป็นมาต่างกัน ชินวัตรมาจากการซื้อขายอุปกรณ์และการทำระบบคอมพิวเตอร์ จัสมินเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และวางระบบให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ ยูคอมจำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคม ซีพีทำด้านอุตสาหกรรมการเกษตรก่อนที่จะขยายมาสู่การดำเนินกิจการอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ

---

[16] นอกจากนี้มีกลุ่มบริษัทสามารถ ที่ไม่มีกิจการโทรศัพท์ แต่มีบทบาทสูงในโทรคมนาคมด้านอื่น

รูปที่ 8 ผู้ให้บริการรายใหญ่ในอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมของไทย

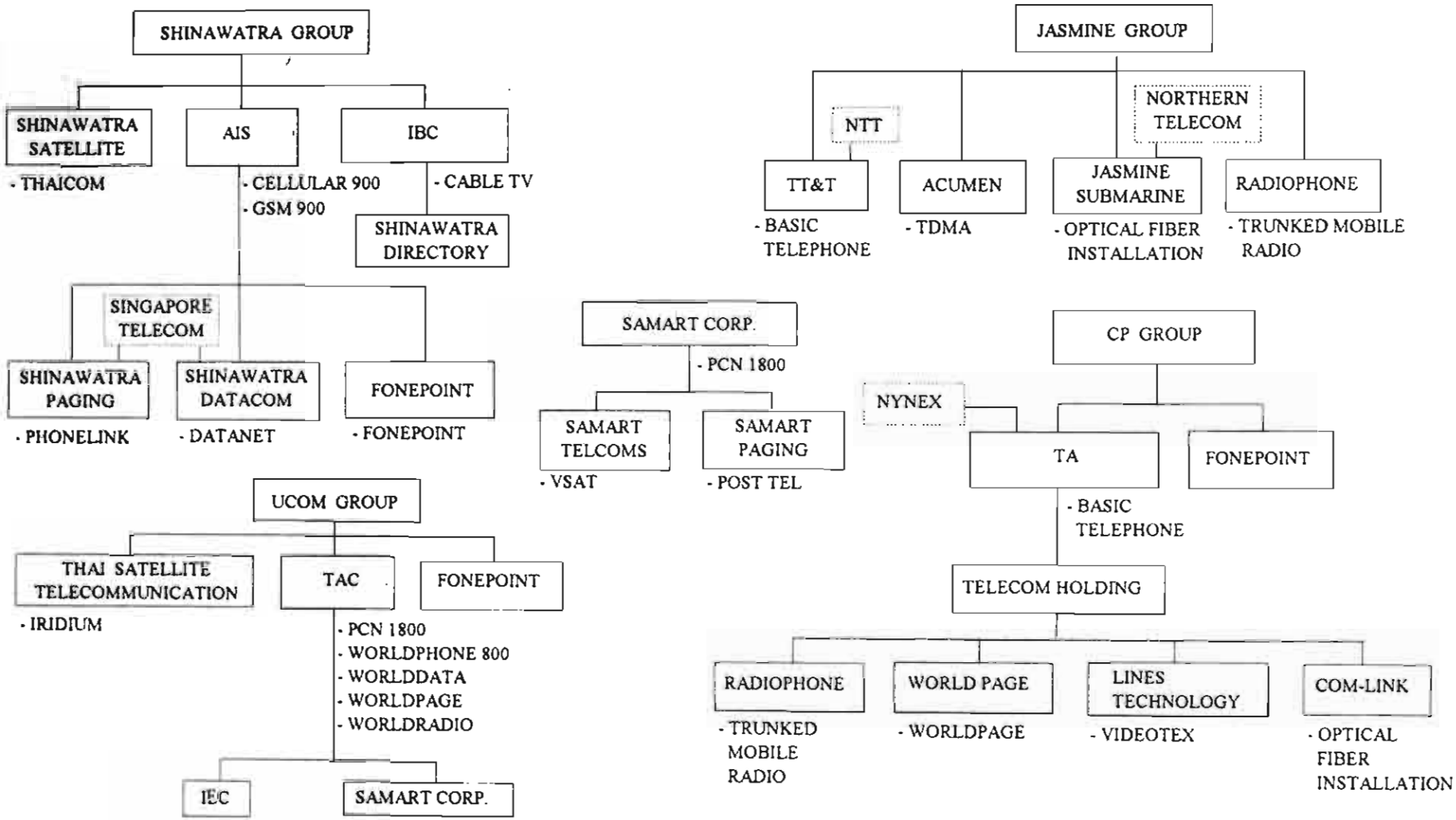

หมายเหตุ : = foreign company

เฉพาะกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมที่ได้รับสัมปทาน

ที่มา : รายงานประจำปี 2538 ของผู้ประกอบการและจากการสอบถามทางโทรศัพท์

ในเรื่องของกลยุทธ์ทางธุรกิจโดยเฉพาะการหาเทคโนโลยี จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน บางบริษัทร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ เช่น กรณีสองบริษัทที่ทำโทรศัพท์พื้นฐาน และกลุ่มยูคอมในกรณีของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในส่วนของชินวัตรไม่ใช้วิธีการร่วมทุนในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ (และดาวเทียม) แต่มีการร่วมทุนในวิทยุติดตามตัวกับบริษัทสิงคโปร์

การหาเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเราไม่สามารถผลิตอุปกรณ์ได้ และการลงทุนด้านเทคโนโลยีจะมีต้นทุนสูงมาก บริษัทจึงเน้นด้านการจัดหาและการปรับใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ การร่วมลงทุนกับบริษัทจากประเทศอุตสาหกรรม เป็นประโยชน์ที่ต่อการประกอบธุรกิจในระยะยาวที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากบริษัทต่างชาติจะช่วยจัดหาเทคโนโลยีและอบรมเรื่องการใช้ แต่ทั้งนี้การร่วมลงทุนไม่เป็นเงื่อนไขชี้ขาด เพราะการได้มาซึ่งเทคโนโลยีอาจกระทำโดยการซื้อเทคโนโลยีแบบ Turn key ซึ่งผู้ขายต้องอบรมให้ใช้เป็นและบริษัทอาจจัดทำคุณสมบัติของอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่หา หรืออาจโดยการจ้างบริษัทที่ปรึกษาช่วยให้ได้เทคโนโลยีที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม การร่วมลงทุนยังมีปัจจัยด้านอื่นนอกเหนือจากเรื่องการหาเทคโนโลยี กล่าวคือ การร่วมทุนยังเป็นหนทางที่ช่วยในเรื่องการกระจายความเสี่ยง การหาแหล่งเงินทุน และเป็นกลยุทธ์ของบริษัทในการขยายตลาดด้วย จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าทุกบริษัทจะมีผู้จัดหาอุปกรณ์และติดตั้งระบบให้มากกว่าหนึ่งราย

5.3 ผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรม

ดังกล่าวแล้วว่าข้อตกลงแกตส์ ในตอนนี้ไม่มีผลต่อการเปิดเสรีของอุตสาหกรรมหรือลดการควบคุมของรัฐบาลมากนัก เนื่องจากข้อผูกพันของเราเป็นเพียงบางกิจการและยังมีข้อจำกัด แต่แนวโน้มของการเจรจาการค้าบริการจะครอบคลุมมากขึ้นไปถึงกิจการที่เป็นโทรคมนาคมพื้นฐาน สาขาที่จะเข้าไปสู่ตารางข้อผูกพันจะมากขึ้น และข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาดและปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติจะลดลงไปตามหลักการเปิดเสรีอย่างก้าวหน้า (Progressive liberalization) บทบาทของภาคเอกชนและต่างชาติในสาขานี้จะมีสูงขึ้น การจะดูผลของแกตส์ต่อกิจการโทรคมนาคม น่าจะพิจารณาจากผลของการเปิดเสรีลดการควบคุมของรัฐบาลว่าจะมีผลเช่นไร

โดยกรอบของทฤษฎีแล้ว สาเหตุที่รัฐบาลมีการควบคุมหรือเข้าแทรกแซงธุรกิจมาจากหลายสาเหตุ เช่น การมีผลกระทบจากภายนอก การมีมลภาวะ การที่สินค้ามีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ[17]

---

[17] สินค้าสาธารณะต่างจากสินค้าทั่วไปในสองลักษณะคือ ผู้บริโภคคนหนึ่งใช้แล้วคนอื่นๆก็ยังใช้ได้ (non-rivalry) และเราไม่สามารถกีดกันไม่ให้ผู้ใดผู้หนึ่งใช้สินค้าได้ (non-excludable) เอกชนจึงไม่สามารถผลิตสินค้าหรือบริการนี้ได้ เพราะไม่สามารถตั้งราคาและเก็บค่าบริการจากผู้บริโภค รัฐจึงเป็นผู้ทำการผลิต ตัวอย่างเช่น การป้องกันประเทศ การป้องกันโรคติดต่อ การสาธารณสุข

หรือการที่กิจการมีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติ (natural monopoly) ถ้ารัฐบาลไม่เข้าแทรกแซงจะทำให้มีการผูกขาด ทำให้สวัสดิการของผู้บริโภคแย่ลงกว่าการที่มีตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ โดยสรุปคือการเข้าแทรกแซงจากรัฐบาลจะกระทำในกรณีที่ระบบตลาดทำให้ผู้บริโภคมีสวัสดิการลดลง

ในขณะที่มีเหตุผลทางทฤษฎีชี้ว่าในบางกรณีรัฐบาลจำเป็นต้องเข้าควบคุมอุตสาหกรรม โดยอาจจำกัดการผลิต จำนวนผู้ประกอบการ ราคา หรืออัตราผลตอบแทน นักเศรษฐศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยกับการควบคุมของรัฐบาลก็มีการศึกษาทางทฤษฎีและวิจัยเชิงประจักษ์มาโต้แย้ง แสดงปัญหาของการควบคุมของรัฐบาล โดย Harvey Averch and Leland Johnson (1962) พบว่าการควบคุมอัตราผลตอบแทนของผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการมีการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรเกินกว่าขนาดที่เหมาะสม เพื่อเป็นการขยายฐานของผลตอบแทน สำนัก Chicaco ท้าทายการควบคุมของรัฐโดยใช้หลักของเศรษฐศาสตร์การเมืองให้เหตุผลว่า กลุ่มจัดตั้งที่มีการรวมกลุ่มกัน (ซึ่งมักจะเป็นผู้ผลิต) จะได้ประโยชน์ มากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนมากกว่าแต่กระจัดกระจายไม่มีการรวมกลุ่ม (มักจะเป็นผู้บริโภค) เพราะมีอำนาจต่อรองมากกว่า นอกจากนี้ การควบคุมยังทำให้ระดับการผลิตไม่เหมาะสมเกิดความสูญเสียแก่สังคมอีกด้วย (Deadweight Loss)

ประเด็นการควบคุมโดยคิดว่า การผลิตมีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติ ถ้าเอกชนผลิตจะทำให้ผูกขาดเป็นผลเสียแก่ผู้บริโภค เหตุผลนี้ก็ไม่หนักแน่นนัก โดยเฉพาะในกรณีของอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ดังได้กล่าวแล้วว่าการที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้นทุนการผลิตลดลง ทำให้ขนาดของการลงทุนขั้นต่ำเล็กลง การผลิตไม่จำเป็นต้องมีผู้ประกอบการเพียงรายเดียว กอปรกับลักษณะของกิจการโทรคมนาคมมีความใกล้เคียงกับลักษณะของสินค้าเอกชนมากกว่าสินค้าสาธารณะ (World Development Report, 1994) ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่ทั่วโลกจะลดบทบาทของภาครัฐบาลและให้เอกชนเข้ามาลงทุนในกิจการนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่อุตสาหกรรมโทรคมนาคมต้องมีการลงทุนสูง ทำให้จำนวนผู้ประกอบการจะไม่มากจนกล่าวได้ว่าเป็นไปตามทฤษฎีการแข่งขันสมบูรณ์ แต่ทฤษฎีตลาดที่แข่งขันกันได้ (Contestable market) แสดงว่า ถ้าเราปล่อยให้ผู้ประกอบการเข้าออกอุตสาหกรรมอย่างเสรีและไม่มีต้นทุนจม (sunk cost) แล้ว แม้ว่าผู้ประกอบการจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็จะมีลักษณะการตั้งราคา ประกอบธุรกิจในลักษณะแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะถ้ามีกำไรสูงเกินไปก็จะเป็นการเชิญชวนให้ผู้ประกอบการอื่นเข้ามาสู่อุตสาหกรรม การที่มีความกดดันจากการเข้าสู่ตลาดอย่างเสรี จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการที่ทำกิจการอยู่ได้เพียงกำไรปกติ แม้ว่าจะมีผู้ประกอบการไม่มาก

จากทฤษฎีจึงพยากรณ์ว่า ถ้ารัฐบาลเลิกการควบคุม ปล่อยให้มีการแข่งขัน สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือ ประสิทธิภาพการผลิต การจัดสรรทรัพยากรจะดีขึ้น ต้นทุนการผลิตจะลดลง ราคาจะลดลง และผู้ที่ได้ส่วนเกิน

ทางเศรษฐกิจ (economic rent) จะเสียส่วนนี้ไป ในแง่พลวัตคาดหมายว่าจะทำให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและปรับปรุงการจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น[18]

ด้านการศึกษาเชิงประจักษ์ถึงผลการเลิกการควบคุมของรัฐบาล Hiroyuki Imai (1994) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงต้นทุนของบริษัท Kokusai Denshin Denwa ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างปี 1970-1992 โดยในปี 1985 ญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูปสาขาโทรคมนาคม เปิดให้มีการแข่งขันทั้งการให้บริการในประเทศและโทรศัพท์ระหว่างประเทศ และแปรรูป Nippon Telegraph and Telephone Public Corporation (NTT) และ Kokusai Denshin Denwa ซึ่งเป็นผู้ผูกขาดการให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศมาจนถึงปี 1985 จากนั้นจึงมีสองบริษัทเข้ามาแข่งขันให้บริการ

การศึกษาใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ ประมาณการสมการต้นทุนการผลิตในรูปของ Translog cost function พบว่าการแข่งขันทำให้บริษัทมีความพยายามที่จะลดต้นทุนในการผลิตลง ต้นทุนต่อหน่วยของการให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ ลดลงร้อยละ 22.2 ในช่วง 1985-1992 หรือเป็นร้อยละ 3.1 ต่อปี การลดต้นทุนทำให้สามารถลดราคาค่าบริการได้ นอกจากนี้ การศึกษาได้ประมาณการเส้นอุปสงค์ของผู้บริโภคและพบว่าการที่ราคาลดลงทำให้ส่วนเกินของผู้บริโภค (consumer surplus) เพิ่มขึ้นในปี 1992 คิดเป็นร้อยละ 25.6 ของรายรับรวมของบริษัท

Winston (1993) ได้ทำการประเมินผลการยกเลิกการควบคุม ในหลายอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา[19] โดยใช้งานวิจัยหลายชิ้นเป็นพื้นฐาน พบว่าในด้านของราคา ราคาหลังการควบคุมจะลดลงจริงตามการพยากรณ์ทางทฤษฎี โดยผลประโยชน์จากราคาลดลงจะตกอยู่กับผู้บริโภค ปีละ 4.3-6.5 พันล้านดอลลาร์ (ราคาปี 1990) ส่วนกรณีของโทรศัพท์เป็นเงิน 0.73-1.6 พันล้านดอลลาร์ และเป็นจำนวน 0.37-1.3 พันล้านดอลลาร์กรณีของเคเบิลทีวี

นอกจากราคาจะลดลงแล้ว ราคาจะมีความสอดคล้องกับต้นทุนมากขึ้น จึงมีลักษณะหลากหลายมากขึ้นตามการบริการและผู้บริโภค (Price differentiation) ตัวอย่างเช่น การตั้งราคาของสายการบินในเที่ยวบินที่มีการจราจรหนาแน่น จะตั้งสูงกว่ากรณีที่มีการจราจรไม่คับคั่ง การตั้งราคาอัตราค่าโทรศัพท์เป็นช่วงตามความหนาแน่นของการโทร ในการขนส่งมีการตั้งราคาที่ต่างกันตามปริมาณที่ขน หรือแม้แต่ในด้านการธนาคาร การคิดอัตราดอกเบี้ยระหว่างลูกค้ารายใหญ่กับรายเล็กก็แตกต่างกัน

---

[18] แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า รัฐบาลไม่ต้องทำอะไร เพราะยังมีสิ่งที่ต้องดูแลด้านความทั่วถึงของโครงสร้างพื้นฐาน การให้การแข่งขันที่เป็นธรรมและความมั่นคงของระบบโทรคมนาคม

[19] หลักการวิเคราะห์ใช้วิธี Counterfactual analysis โดยไม่ได้ดูเพียงว่าก่อนและหลังการยกเลิกการควบคุมเกิดอะไรขึ้น แต่ควบคุมให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เพื่อประเมินผลที่เกิดจากการยกเลิกการควบคุมอย่างแท้จริง

ในขณะที่ราคาโดยทั่วไปจะลดลง แต่การที่ราคามีการปรับให้สอดล้องกับต้นทุน ผู้บริโภคบางส่วนก็จะต้องเสียผลประโยชน์จากราคาที่สูงขึ้น เช่นกรณีของโทรศัพท์ ที่ราคาโทรศัพท์ทางไกลลดลงแต่ราคาโทรศัพท์ท้องถิ่นสูงขึ้น เนื่องจากมีการยกเลิกการชดเชยจากรายได้ของโทรศัพท์ทางไกล ผู้บริโภคกลุ่มที่เสียประโยชน์นี้อาจจะคัดค้านการยกเลิกการควบคุม

ในด้านของกำไรผู้ผลิต พบว่ามีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง เนื่องจากต้นทุนของผู้ผลิตจะลดลง จากการที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น แต่การแข่งขันทำให้ราคาลดลง ในสหรัฐอเมริกากำไรของอุตสาหกรรมขนส่งลดลง ส่วนของรถไฟสูงขึ้น ส่วนในด้านโทรศัพท์ทางไกลเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

ในอุตสาหกรรมรถบรรทุกพบว่าค่าจ้างและการจ้างงานลดลง อุตสาหกรรมอื่นลดลงเล็กน้อย ส่วนการบินและเคเบิลทีวีเพิ่มขึ้น จากการผลิตที่มากขึ้น

นอกจากนี้ ปรากฏว่าโครงสร้างการตลาดมีการแข่งขันมากขึ้นจริง การบริการดีขึ้น แต่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ โดยรวมแล้ว Winston (1993) สรุปว่า การลดการควบคุมอุตสาหกรรม การบิน รถไฟ รถบรรทุก โทรศัพท์ เคเบิลทีวี การค้าหลักทรัพย์และแก๊ซธรรมชาติ เป็นผลดีต่อสังคม ผลประโยชน์สุทธิรวมกันประมาณปีละ 36-46 พันล้านดอลลาร์ (ราคาปี 1990) คิดเป็นร้อยละ 7-9 ของ GNP ตัวเลขที่แตกต่างกันมาจากวิธีการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ตัวเลขยังไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนที่ใช้ในการควบคุมอุตสาหกรรม ประโยชน์จากการปรับปรุงเทคโนโลยีและคุณภาพของการบริการ

ประสบการ์ณของประเทศลาตินอเมริกา ที่มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านโทรคมนาคมให้เอกชนดำเนินการ ก็พบว่าสามารถทำให้การลงทุนและการติดตั้งขยายตัวอย่างรวดเร็ว อาร์เยนติน่า แปรรูปรัฐวิสาหกิจตั้งแต่ปี 1990 โดยแบ่งเขตออกเป็นสองเขต (ภาคเหนือและภาคใต้) ให้ผู้ผูกขาดสองรายดำเนินการ รัฐบาลและผู้บริโภคสามารถที่จะเปรียบเทียบบริการของผู้ประกอบการทั้งสองราย และรัฐบาลยังมีข้อสัญญาที่จะให้เวลาการผูกขาดแก่ผู้ประกอบการเพิ่มจาก 7 ปีเป็น 10 ปี ผู้ประกอบการทั้งสองจึงจำเป็นต้องลงทุนขยายคู่สายและปรับปรุงประสิทธิภาพ เพื่อที่จะมีโอกาสขยายเวลาสัมปทานต่อไป จนประชากรร้อยละ 15 มีโทรศัพท์ใช้ ในประเทศชิลี เดิมมีการผูกขาดบริการโทรศัพท์ทางไกลโดย Entel ต่อมาในปี 1989 ก็แปรรูปและให้มีการแข่งขันโดยทันทีกับ Telex และในปี 1994 ก็เปิดเสรีโทรศัพท์ทางไกล มีผู้ประกอบการเข้ามาแข่งขันในตลาดนี้ 12 ราย ผลก็คือ ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้บริการจากบริษัทใดก็ได้ทุกครั้งที่โทรศัพท์ การแข่งขันทำให้ มีการให้บริการพิเศษหลายอย่าง จนราคาโทรศัพท์ทางไกลไปอเมริกาลดเหลือ 0.40 ดอลลาร์ (Economist 1995a)

สำหรับกรณีของประเทศเวเนซูเอลา ก่อนแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบการโทรศัพท์ในปลายปี 1991 เวเนซูเอลามีความหนาแน่นของโทรศัพท์ 8.2 คู่สายต่อประชากร 100 คน คือมีคู่สายทั้งสิ้น 1.6 ล้านเลขหมาย รัฐบาลดำเนินการขายหุ้นร้อยละ 40 แก่ผู้ลงทุนต่างประเทศ เป็นจำนวน 1.9 พันล้านดอลลาร์

หลังจากนั้นสองปี บริษัทลงทุนกว่า 1.1 พันล้านดอลลาร์ และติดตั้งคู่สาย 850,000 คู่สาย เร็วกว่าข้อผูกพันสัญญาที่ให้ติดตั้ง 3.6 ล้านคู่สายใน 9 ปี สัญญาที่รัฐบาลทำกับบริษัทจะมีข้อผูกมัดในการติดตั้งคู่สายและการปรับปรุงบริการ และเนื่องจากรัฐบาลไม่ต้องการให้ราคาค่าโทรศัพท์ท้องถิ่นสูงขึ้นเร็วเกินไป จึงยังอนุญาตให้มีการชดเชยจากรายได้โทรศัพท์ทางไกล แต่จะยกเลิกการชดเชยนี้ภายใน 9 ปี เพื่อให้ราคาสะท้อนถึงต้นทุนอย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงราคาจะต้องได้รับการอนุญาตจากองค์กรที่ควบคุมด้านโทรคมนาคม ในขณะที่การบริการพื้นฐานยังมีลักษณะการผูกขาดโดยมีการควบคุมของรัฐบาล แต่การบริการอื่นจะมีการแข่งขัน เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่เซลลูล่าร์ การบริการข้อมูล ธุรกิจอุปกรณ์โทรศัพท์ (World Development Report, 1994 : 66)

ประสบการ์ณประเทศต่าง ๆ แสดงว่าประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมสูงขึ้นเมื่อมีการเปิดเสรี ทั้งนี้การเปิดเสรีเป็นการยกเลิกกฎเกณฑ์ด้านการเข้าสู่ตลาด การควบคุมราคา ให้มีการแข่งขันจากทั้งจากต่างประเทศและบริษัทในประเทศ แต่ยังคงต้องมีองค์กรที่ดูแลให้การใช้เครือข่ายเป็นระเบียบมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดกติกาการเข้าและดำเนินการของธุรกิจ เพราะอุตสาหกรรมโทรคมนาคมมีลักษณะที่พิเศษคือ คุณค่าของเครือข่ายขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้บริการ ยิ่งมีเครือข่ายมาก จะยิ่งทำให้มูลค่าต่อเครือข่ายสูง เพราะสามารถติดต่อกันได้กว้างขวาง (Network extenality) การจัดให้มีผู้ประกอบกิจการหลายรายนั้น จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อกัน ต้องมีการกำหนดสิทธิการใช้ทาง (right of way) กำหนดอัตราค่าเชื่อมต่อโครงข่าย (interconnection charge) นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะการลงทุนทางด้านโทรคมนาคมยังมีมูลค่าสูงและมีการประหยัดจากขอบเขตธุรกิจ (economy of scope) คือถ้าธุรกิจหนึ่งทำหลายกิจการจะสามารถประหยัดต้นทุนต่อหน่วยได้ ทั้งนี้เพราะการจัดการและเทคนิคมีความสอดคล้องกัน ทำให้มีต้นทุนที่ใช้ร่วมกันได้ ดังนั้นบริษัทที่จะเข้ามาในธุรกิจจะเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีเครือข่ายกว้างขวาง ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ลักษณะตลาดโทรคมนาคมเป็นแบบผู้ขายน้อยราย (oligopoly) มากกว่าที่จะเป็นแบบแข่งขันอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้ผู้บริโภคเสียผลประโยชน์ได้ ประเด็นเหล่านี้แสดงว่าต้องมีองค์กรที่วางกติกาให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างสะดวก กระจายอย่างกว้างขวาง และอยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรม นั่นคือ ต้องคำนึงถึงทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค[20]

จากกรอบทางด้านทฤษฎี ประสบการณ์จากชาติอื่น และโครงสร้างอุตสาหกรรมไทย ถ้าหากมีการลดการควมคุม เปิดตลาดด้านโทรศัพท์ให้กับเอกชนและผู้ประกอบการต่างชาติ เราพอจะการคาดการณ์ผลกระทบเป็นดังนี้

---

[20] นอกจากนี้ คงมีประเด็นด้าน ความทั่วถึงของโครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงของระบบ การพัฒนาเทคโนโลยี ที่ทำให้ต้องมีองค์กรที่จะดูแล

5.3.1 โครงสร้างอุตสาหกรรม

ผู้ประกอบการที่เป็นผู้นำในตลาดจะเป็นกลุ่มเดิมดังกล่าวแล้ว แต่จะมีกิจการครอบคลุมมากขึ้น จากโอกาสทางธุรกิจที่กว้างขึ้น เช่นมีโอกาสที่จะทำโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมทั้งด้านมูลค่าเพิ่มต่างๆ เหตุผลคือ กลุ่มเหล่านี้จะมีพื้นฐานที่ดีทางด้านเงินทุนและบุคลากร[21] และการหาเทคโนโลยี การที่รัฐบาลให้โอกาสเอกชนเข้าร่วมในกิจการโทรคมนาคมในอดีต เป็นการสร้างความแข็งแกร่งกลุ่มธุรกิจนี้ให้มีประสบการณ์ด้านนี้มากกว่ากลุ่มธุรกิจอื่น มีการสร้างเครือข่ายที่กว้างขวาง อีกทั้งโดยลักษณะที่อุตสาหกรรมโทรศัพท์มีการลงทุนสูง การแข่งขันจากผู้ประกอบการรายใหม่กับสี่กลุ่มนี้ในทันทีจึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม ถ้าจะมองในแง่กิจการที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น เรื่องของข้อมูลอิเล็คโทรนิคส์ การให้คำปรึกษา จะมีผู้ประกอบการรายใหม่ได้ง่ายกว่า เพราะการลงทุนไม่สูงมาก และในระยะต่อไป บทบาทในด้านโทรศัพท์ก็คงจะมีเพิ่มขึ้น

เมื่อมีการผ่อนผันการทำธุรกิจของบริษัทต่างชาติ บริษัทต่างชาติย่อมมีจะมีบทบาทในอุตสาหกรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม น่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์หรือร่วมลงทุน มากกว่าที่เป็นผู้ลงทุนโดยลำพัง สาเหตุเพราะกิจการนี้ต้องรู้พื้นที่ให้บริการเป็นอย่างดี จึงจะรู้ว่าวางเครือข่ายอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ ต้องมีการตลาดและการบริการเป็นที่พอใจแก่คนท้องถิ่น จึงต้องเข้าใจลักษณะของลูกค้า เข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังเป็นธุรกิจที่ต้องมีการติดต่อประสานงานกับราชการหลายหน่วยงานทั้งในด้านการก่อสร้างชุมสาย การวางเครือข่ายและการดำเนินธุรกิจอื่นๆ ประกอบกับผู้ประกอบการของไทยได้ยึดกุมธุรกิจไว้พอสมควรและมีประสบการณ์การร่วมกิจการจากต่างชาติอยู่แล้ว การร่วมเป็นพันธมิตร น่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าและเป็นประโยชน์กว่าการลงทุนเอง

จะเห็นว่าในประเทศที่มีการเปิดเสรี ถ้าหากมีบริษัทท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ บริษัทต่างชาติจะลงทุนร่วมเป็นส่วนใหญ่ เช่นกรณีของ US West ถือหุ้นร้อยละ 20 ใน Binariang ในกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่เซลลูล่าร์ ในมาเลเซีย Bell Atlantic และ Ameritech ต่างถือหุ้นในบริษัท Telecom New Zealand และ Bell South ลงทุนในบริษัท Optus ในออสเตรเลีย

---

[21] จากรายงานประจำปี 2538 ของผู้ประกอบการด้านสื่อสารโทรคมนาคม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2538 สินทรัพย์รวมของบริษัท (รวมบริษัทย่อย) เหล่านี้มีดังนี้คือ ทีเอ 77,537 ล้านบาท ทีทีแอนด์ที 30,707 ล้านบาท เอไอเอส 20,109 ล้านบาท แทค 32,058 ล้านบาท จัสมิน 16,933 ล้านบาท ชินวัตรคอมพิวเตอร์แอนด์คอมมูนิเคชั่นส์ 39,907 ล้านบาท ยูคอม 45,120 ล้านบาท ส่วนล็อกซเล่ย์และสามารถมี 9,797 และ 7,127 ล้านบาท ตามลำดับ

5.3.2 การลงทุน

บริษัทไทยจะลงทุนในต่างชาติมากขึ้น แกตส์จะทำให้มีการเปิดเสรีมากขึ้น อีกทั้งแนวโน้มและความจำเป็นของประเทศในภูมิภาคเอเชีย ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานจำเป็นต้องมีการลงทุนอย่างมาก ธนาคารโลกประมาณการว่าประเทศในเอเชียต้องการการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานจนถึงปี 2004 ประมาณ 1,300-1,500 พันล้านดอลลาร์ การลงทุนด้านโทรคมนาคมระหว่าง 1995-1999 ประมาณ 363.2 พันล้านดอลลาร์ โดยการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนจะสูงสุดคือ 120 พันล้านดอลลาร์ (Far Eastern Economic Review, 1995 : 44-46) โอกาสทางธุรกิจในเอเชียจึงมีอยู่สูง ผู้ประกอบการของไทยเองก็ตระหนักว่าตลาดของไทยเองก็เป็นตลาดที่ไม่ใหญ่นัก จากการสะสมประสบการณ์ในประเทศจึงเป็นธรรมดาที่จะวางกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศเพื่อขยายตลาด เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า การลงทุนในต่างประเทศทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ เช่น ด้านผู้บริหาร การอบรมพัฒนาบุคลากร การทำการวิจัยและพัฒนาในเชิงประยุกต์ ซึ่งถ้าธุรกิจขยายตัวจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านี้ได้มากกว่าต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ภาคผนวกที่สองแสดงการลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มโทรคมนาคมไทย ซึ่งมีหลายกลุ่มบริษัท มีความหลากหลายในประเทศและกิจการที่เข้าไปลงทุน (ตารางผนวกที่ 2)

การที่เราเริ่มลงทุนในต่างประเทศจะมีความเกี่ยวพันกับการเจรจาตามข้อตกลงแกตส์ ทั้งนี้เพราะในการเจรจาเปิดโทรคมนาคมพื้นฐาน เป็นการดำเนินการโดยสมัครใจ และมีการเจรจาในลักษณะต่างตอบแทน ผู้ประกอบการไทยคงจะไม่สามารถลงทุนในประเทศพัฒนาแล้วได้ แต่เรามีความสามารถในการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งอินเดีย และสาธารณรัฐเกาหลีก็อยู่ในกลุ่มที่เข้าร่วมเจรจา มีแนวโน้มว่าประเทศที่เป็นผู้สังเกตการณ์บางประเทศจะเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้เข้าร่วมเจรจา การเข้าร่วมเจรจาน่าจะเป็นประโยชน์ในแง่ที่ทำให้มีการต่อรอง ให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดตลาดโทรคมนาคม และให้โอกาสการลงทุนแก่ธุรกิจไทยมากขึ้น

การลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยก็จะมากขึ้นเช่นกันดังกล่าวแล้ว เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความต้องการเงินทุนของเรายังสูงอยู่มาก มักจะเป็นที่วิตกว่าเราจะไม่สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ ประเด็นที่มักจะกล่าวถึงกันมากคือ เราไม่ได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม ทำให้เสียเปรียบในการแข่งขัน

ถ้าจะพิจารณาถึงเทคโนโลยีอาจแบ่งได้เป็น ด้านอุปกรณ์โทรคมนาคมและการวางระบบเครือข่ายกับเทคโนโลยีด้านการจัดการ ในด้านอุปกรณ์โทรคมนาคม บริษัทต่างชาติเองก็มิได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีทุกบริษัท ทั้งนี้เพราะต้องการการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาสูง ความเสี่ยงสูง อีกทั้งอายุของเทคโนโลยี

ก็สั้นลง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นกว่าในอดีต ในตลาดโลกแล้วจึงมีไม่กี่บริษัทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี

อย่างไรก็ตาม ตลาดของอุปกรณ์และเทคโนโลยี ไม่ได้มีการผูกขาด เพราะเรามีทางเลือกว่าจะใช้เทคโนโลยีของใคร เช่น กรณีโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ analogue แบบ NMT กับ AMPS และระบบ digital แบบ PCN และ GSM เทคโนโลยีของระบบโทรคมนาคมที่ใช้สายก็ต้องแข่งกับระบบที่ไม่ใช้สาย เจ้าของเทคโนโลยีต้องการขายเทคโนโลยีและต้องเผชิญกับการแข่งขันจากทางเลือกที่ผู้ใช้มี จึงมิได้เป็นผู้ผูกขาดโดยสมบูรณ์ ในส่วนข้างต้นที่วิเคราะห์โครงสร้างบริษัทไทยที่ประกอบกิจการด้านโทรศัพท์ จะเห็นว่าผู้ประกอบการมีการใช้อุปกรณ์และมีการติดตั้งจากหลายบริษัท แสดงว่าไม่มีการผูกขาดจากผู้ผลิตอุปกรณ์รายใดรายหนึ่ง

ในด้านธุรกิจด้านการจัดการ ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ตลาด ระบบการเมืองและระบบราชการ ทำให้บริษัทไทยได้เปรียบบริษัทต่างชาติ บริษัทโทรคมนาคมของไทยเป็นกลุ่มบริษัทใหญ่ มีเงินลงทุนสูง มีทรัพยากรที่จะสร้างทีมผู้บริหารและวิศวกรที่มีความสามารถ ความสามารถในการจัดการของเราในสภาพแวดล้อมของไทย จึงน่าจะเท่าเทียมกับบริษัทต่างชาติ การที่กลุ่มบริษัทของไทยสามารถขยายกิจการไปลงทุนในต่างประเทศ ก็เป็นหลักฐานหนึ่งว่าเรามีความสามารถที่จะแข่งขันกับบริษัทต่างชาติได้ โดยรัฐบาลไม่ต้องช่วยเหลืออะไรเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม ดังได้กล่าวแล้วว่าอุตสาหกรรมนี้มีความต้องการเงินลงทุนที่สูง ถอปรกับบริษัทของประเทศพัฒนาแล้วมีประสบการณ์ด้านการจัดการเทคโนโลยี กลยุทธ์ของการลงทุนส่วนใหญ่จึงเป็นการร่วมลงทุนระหว่างบริษัทท้องถิ่นกับต่างชาติ การแข่งขันจะเป็นระหว่างกลุ่มบริษัทไทยด้วยกันเองมากกว่าที่จะเป็นการแข่งขันโดยตรงกับต่างชาติ

5.3.3 ผลต่อผู้บริโภค

ประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตจะถูกลง เนื่องจากการแข่งขันทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัว จะดำเนินกิจการอย่างไร้ประสิทธิภาพไม่ได้ แต่กำไรของผู้ประกอบการอาจลดลง โดยเฉพาะในระบบปัจจุบันที่ผู้ประกอบการยังมีอำนาจผูกขาด กำไรจึงสูงกว่าปกติ ซึ่งกำไรส่วนนี้จะถูกกดดันเมื่อมีการแข่งขัน

ถ้ารัฐบาลให้มีการแข่งขันด้านราคา ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์ ดังประสบการณ์จากหลายประเทศในหลายอุตสาหกรรม และในเงื่อนไขในปัจจุบันจะมีส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ทั้งจากส่วนราชการและเอกชน เช่น ในกรณีของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น ราคาสามารถจะลดลงได้อีกถ้าขจัดส่วนเกินนี้ ในปัจจุบันรัฐบาลยังควบคุมการตั้งราคาโทรศัพท์ การแข่งขันด้านราคาจึงไม่เกิดขึ้น การแข่งขันเป็นลักษณะการโฆษณา เพื่อ

เพิ่มยอดขายในแต่ละช่วง ซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคนัก นอกจากนี้ถ้าเปิดเสรี การให้บริการจะหลากหลายขึ้น เพราะผู้ประกอบการจะสร้างส่วนแบ่งตลาดของตนเอง คุณภาพของการบริการน่าจะดีขึ้น เพราะเมื่อมีผู้ประกอบการหลายราย ทำให้สามารถเปรียบเทียบบริการกันได้ เป็นการเพิ่มทางเลือกแก่ผู้บริโภค

การติดตั้งคู่สายโทรศัพท์จะรวดเร็วขึ้น ประเด็นนี้มีตัวอย่างจากหลายประเทศ รวมทั้งของประเทศไทย ซึ่งการติดตั้งคู่สายของทีเอและทีทีแอนด์ทีก็เร็วกว่าขององค์การโทรศัพท์ฯมาก ทั้งนี้เพราะบริษัทต้องการได้รายได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งการขยายเครือข่ายเป็นการสร้างอำนาจทางการตลาด นอกจากนี้ บริษัทเอกชนยังมีความคล่องตัวในการประกอบกิจการและการหาเงินทุน เพราะไม่ติดกับระเบียบราชการ อย่างไรก็ตาม การวางคู่สายของเอกชน ย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขทางธุรกิจ นั่นคือ ติดตั้งในเขตที่มีผลกำไรสูง มีคนหนาแน่น ซึ่งจะอยู่ในเขตตัวเมือง การวางคู่สายแก่ประชากรที่อยู่ไกลออกไป ทั้งในเมืองและชนบทจะถูกละเลยได้ ทำให้รัฐบาลไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของ universal service

อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์เป็นไปได้เมื่อมีการแข่งขัน การแปรรูปกิจการของรัฐหรือการยกเลิกกฎเกณฑ์การควบคุม ถ้านำไปสู่การผูกขาดก็จะไม่มีประโยชน์ต่อผู้บริโภคแต่อย่างไร จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะควบคุมให้มีการแข่งขันอย่างแท้จริง

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นสำคัญจากการศึกษานี้คือ ในข้อตกลงแกตส์ที่ลงนาม ณ Marrakesh ยังจะไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทยมากนัก เพราะยังมีเงื่อนไขที่จะทำตามเฉพาะที่เราจะผูกพัน ซึ่งไทยยังเปิดไม่กี่สาขา และยังมีข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาดอยู่ โดยข้อเท็จจริงแล้ว ในการเจรจารอบอุรุวัย เรายอมผูกพันเปิดสาขาโทรคมนาคมตามที่เราได้เปิดอยู่แล้ว ไม่ได้มีการเพิ่มอะไรเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของเศรษฐกิจระหว่างประเทศแสดงว่า การค้าการลงทุนจะเสรีมากขึ้น กล่าวคือ จากความสำเร็จของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก และความล้มเหลวของระบบสังคมนิยม ทำให้แต่ละประเทศเน้นกลยุทธ์ด้านการส่งออกและสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติ ต่างจากในอดีตที่หลายประเทศยังใช้กลยุทธ์ผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ทั้งยังมองการลงทุนจากต่างประเทศในแง่ลบ แนวโน้มของการเปิดเสรีลดการควบคุมของรัฐบาลมีสูง ตัวอย่างเช่น อินเดีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน สหภาพโซเวียตรัสเซีย(เดิม) และประเทศทางยุโรปตะวันออก

นอกจากนี้การผลิตสินค้า (และบริการ) จะกระจายไปทั่วโลก คือบริษัทจะสามารถเลือกแหล่งผลิตที่มีต้นทุนที่ถูก หรือสอดคล้องกับกลยุทธ์ของตน เช่น ใกล้ตลาด ใกล้แหล่งวัตถุดิบ หรือ แรงงาน ทั้งนี้เพราะ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ขนาดการผลิตที่เหมาะสมเล็กลง ต้นทุนการติดต่อสื่อสารและ

การคมนาคมถูกลงมาก (Economist, 1995b) การผลิตไม่จำเป็นต้องทำทุกขั้นตอนในประเทศเดียว ประเทศอุตสาหกรรมมีทางเลือกมากขึ้นในการลงทุนในต่างประเทศ

จากการที่ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น การเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น ประเทศต่าง ๆ มุ่งการส่งออกมากขึ้น การแข่งขันระหว่างประเทศจึงเข้มข้นขึ้น การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทยและเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ จึงอยู่ที่ว่าเราจะรักษาความสามารถในการแข่งขันได้อย่างไร และจะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ดีเพียงใด

เครือข่ายโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การทำธุรกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมีต้นทุนที่ต่ำ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ระบบโทรศัพท์ของประเทศไทยมีปัญหาทั้งในด้านปริมาณเมื่อเทียบกับต่างประเทศที่เป็นคู่แข่งขัน หรือแม้แต่เทียบระหว่างกรุงเทพฯและต่างจังหวัด และยังมีปัญหาในด้านคุณภาพการบริการ การให้เอกชนเข้าดำเนินการ และกระตุ้นให้มีการแข่งจึงน่าจะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม

นอกจากนี้ จากการที่มีการตั้งองค์การการค้าโลก มีการเจรจาด้านการเปิดตลาดโทรศัพท์พื้นฐาน การเจรจาต่อรองเพื่อเปิดตลาดโทรคมนาคมและภาคการบริการอื่นๆจะมีอย่างต่อเนื่อง การจะปิดตลาดสำหรับบริษัทต่างชาติดูจะทำได้ยาก จากการที่เรามีแนวโน้มที่จะให้เอกชนเป็นผู้ให้บริการโทร-คมนาคม เพื่อเร่งการลงทุนและพัฒนาคุณภาพการบริการ จึงควรตั้งวางมาตรการที่จะลดการควบคุมสาขาโทร-คมนาคมนี้ โดยให้มีลักษณะที่เสรีมากขึ้น และใช้การเจรจาระดับพหุภาคีตามความตกลงแกตส์ เป็นเครื่องมือเปิดตลาดให้ธุรกิจของเราลงทุนในต่างชาติได้มากขึ้น เพราะนักธุรกิจของเราก็มีกลยุทธ์ที่จะลงทุนในต่างประเทศอยู่แล้ว อีกทั้งประเทศในเอเชียก็มีความต้องการขยายการลงทุนด้านโทรคมนาคม และลดการควบคุมของรัฐบาล เพิ่มบทบาทของเอกชนในโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็น ฮ่องกง สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน มาเลเซีย ฟิลิปินส์และเวียดนาม (Far Eastern Ecnomic Review, 1995) การที่เราจะคงลักษณะผูกขาด ปิดกั้นการเข้าสู่ตลาดจึงอาจเป็นอุปสรรคทางการค้าการลงทุนได้

โดยกรอบทางทฤษฎีและประสบการณ์จากประเทศอื่น ชี้ว่า การลดการควบคุม ให้มีเสรีมากขึ้น จะทำให้สวัสดิการผู้บริโภคดีขึ้น จากราคาบริการที่ลดลง มีการให้บริการที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น อย่างไรก็ตามอาจมีผู้บริโภคบางส่วนที่เสียผลประโยชน์ เพราะเมื่อมีการแข่งขัน ทำให้ผู้ประกอบการต้องตั้งราคาสินค้าใกล้เคียงกับต้นทุนหน่วยสุดท้าย การชดเชยกันระหว่างบริการจะหมดไป ราคาการบริการบางอย่าง เช่น ค่าโทรศัพท์ในท้องถิ่นจะสูงขึ้น โทรศัพท์ทางไกลจะลดลง ในด้านผู้ประกอบการจะมีกำไรลดลง จากแรงกดดันที่เกิดจากการแข่งขัน การร่วมทุนกับต่างประเทศจะมีมากขึ้น

สิ่งที่ต้องเตรียมตัว จึงไม่ใช่ว่าควรหรือไม่ที่จะมีการเปิดให้เสรีมากขึ้น ลดการควบคุมของรัฐบาล ให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนและดำเนินกิจการ แต่คำถามเป็นจะทำอย่างไร โดยสิ่งเร่งด่วนคือการมีองค์กรกำหนดกติกาการแข่งขัน และควบคุมตามกติกานี้ กติกาหรือกฎเกณฑ์ภายในด้านโทรคมนาคมนี้ เป็นสิ่งที่สมาชิกแกตส์ให้ความสนใจมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดว่าการเลือกปฏิบัติ การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจะมีขึ้นได้หรือไม่ รัฐบาลต้องตระหนักว่า การเพิ่มบทบาทของเอกชน ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลไม่ต้องทำอะไร เป็นไปได้ที่รัฐบาลอาจต้องทำงานมากกว่าเดิม มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม เพียงแต่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ผลิตโครงสร้างพื้นฐาน เป็นผู้ที่ดูแลให้มีโครงสร้างพื้นฐานอย่างพอเพียง มีคุณภาพ การผลิตมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค รัฐบาลจำเป็นต้องเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ ซึ่งต้องคล่องตัวพอที่จะเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และต้องควบคุมพฤติกรรมของธุรกิจให้มีการแข่งขันอย่างแท้จริง และรัฐยังจะต้องหามาตรการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบบตลาดจัดการไม่ได้ เช่น การให้บริการอย่างทั่วถึง (universal service) และการกระจายรายได้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการปรับเปลี่ยนบทบาทรัฐวิสาหกิจจากเดิมที่เป็นผู้ให้บริการแต่ผู้เดียว ให้มีความสามารถในการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

ในด้านของการเจรจาการเปิดเสรีโทรคมนาคมพื้นฐาน รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนก่อนจึงจะทำให้การเจรจามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การเสนอข้อเสนอในการเจรจาแกตส์มีผลทางกฎหมาย มีความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม รัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำแผนโทรคมนาคม เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปเสนอในตารางข้อผูกพันและใช้ต่อรองในการเจรจาได้ ลักษณะในปัจจุบันรัฐบาลยังมีข้อสัมปทานที่ให้อำนาจผูกขาดแก่เอกชน รัฐบาลจึงไม่สามารถที่จะเสนอเปิดตลาดในทันทีได้ แต่สามารถวางแผนเปลี่ยนระบบสัมปทานเป็นลักษณะอื่น โดยมีการกำหนดที่ชัดเจนที่จะให้มีการแข่งขันในอนาคต ทั้งนี้เราสามารถที่จะระบุเงื่อนไขเวลาได้ว่าระยะเวลาการเจรจาเพื่อปรับสัมปทานจะเป็นเวลาเท่าไร การบอกเงื่อนไขเวลาที่ชัดเจนกระทำได้โดยไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ของแกตส์ การเจรจาที่ผ่านมาที่เราแสดงท่าทีไม่เปิดตลาด ทำให้บทบาทของไทยในเวทีโลกด้อยลงไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์ (2538) **ตารางข้อลดหย่อนและข้อผูกพันทางด้านสินค้าและข้อผูกพันการค้าบริการ** กรุงเทพฯ.

กระทรวงพาณิชย์ (2537) **General Agreement on Trade in Services** กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์.

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537) **การเปิดเสรีในบริการโทรคมนาคม** เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 23 มีนาคม 2537.

ณัฏฐพงศ์ ทองภักดี (2538) "การกระจายโครงสร้างพื้นฐานและประสิทธิภาพการผลิต : ไฟฟ้าและโทรคมนาคม" บทความเสนอในการสัมมนาประจำปี ครั้งที่ 18 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไมตรี อึ้งภากรณ์ (2538) **สามมิติของการเจรจารอบอุรุกวัย** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไว้ลาย.

เอื้อมพร อ่อนคำ (2537) "สถานการณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทย" **Information Research** Vol. 1 No. 2 กุมภาพันธ์.

Averch, Harvey and Johnson, Leland (1962) "Behavior of the Firm under Regulatory constraint" **American Economic Review** December, pp. 1052-69.

Baumol William (1982) "Contestable Markets : An Uprising in the Theory of Industry Structure" **American Economic Review** Vol. 72 No. 1 March pp. 1-15.

Bjorn Wellenius and others (1993) **Telecommunications : World Bank Experience and Strategy** World Bank Discussion Papers The World Bank Washington DC.

Economist (1995a) "Latin American telecoms : Half-way there" February 4-10, pp. 68-69.

Economist (1995b) "The Death of Distance" September 30, pp. 1-30.

Far Eastern Economic Review(1995) "Focus : Telecommunications" October 5, pp. 37-63.

Ferdo Ivanek, Timothy Nulty, and Nikola Holcer (1991) **Manufacturing Telecommunications Equipment in Newly Industrializing Countries** World Bank Technical Paper Number 145 The World Bank, Washington DC.

Final Act Embodying the Results of The Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiation Marrakesh 15 April 1994.

Hiroyuki Imai (1994) **Assessing the Gains from Deregulation in Japan's International Telecommunication Industry** Working paper no : 37 School of Oriental and African Studies, Department of Economics, University of London.

International Telecommunication Union (1994) **Asia-Pacific Telecommunication Indicators** Geneva.

Ithiel de Sola Pool (1990) **Technologies Without Boundaries : on Telecommunication in a Global Age** Cambridge : Harvard University Press.

Japan International Cooperation Agency (1989) **A Master plan Study on Telecommunications Development in The Kingdom of Thailand.**

Low Patrick (1995) **Impact of the Uruguay Round on Asia : Trade in Services and Trade-Related Investment Measures** Manila : Asian Development Bank.

Narongchai Akrasanee, Deuden Nikomborirak (1989) **Transportation, Telecommunication, and Tourism for the Pacific Region : ASEAN** prepared for PECC Triple T Project.

Stephen Walters (1993) **Enterprise, Government, and the Public** New York : McGraw-Hill.

Sumeth Vongpanitlerd, Ammar Siamwalla and Chatri Sripaipan (1992) "Public Services in Thailand: The Role of Information Technology" **TDRI Quarterly Review** Vol. 7 No. 4 December

Tara Siam Business Information (1994) **Thai Telecommunication Industry 1993/1994** Bangkok

Tuthill Lee (1995) "The Uruguay Round and the GATS:The Implications for Telecommunications"Mimeo

Thailand Development Research Institute (1993) **Future Direction of the Communication Authority of Thailand** Bangkok : TDRI.

United States Department of Commerce (1991) **A Telecommunications Infrastructure Study** a report prepared for NESDB.

William W. Ambrose, Paul R. Hennemeyer, Jean-Paul Chapon (1990) **Privatizing Telecommunication Systems Business Opportunities in Developing countries** Discussion Paper Number 10 International Finance Corporation.

Winston, Clifford (1993) "Economic Deregulation: Days of Reckoning for Microeconomics" **Journal of Economic Literature** 31 : 1263-89

World Bank (1994) **World Development Report 1994** New York : Oxford University Press.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ตารางข้อผูกพันของไทยในด้านโทรคมนาคม

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
2. COMMUNICATION SERVICES		
C. Telecommunication Services		
j) Data base access services (part of CPC 7523)	1) 1.1 Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability.	1) none
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept c) must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	4) As indicated in the horizontal section	4) None

ตารางผนวกที่ 1 ตารางข้อผูกพันของไทยในด้านโทรคมนาคม (ต่อ)

Modes of supply 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
n) On-line information and/or data processing services (part of CPC 843)	1) 1.1 Services providers must use telecommunication network under national telecommunication authorities. 1.2 Radio applicaiton service is subject to frequency availability	1) None
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept c) Must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	4) As indicated in the horizontal section	4) None
o) Other Telecommunications equipment sales services (part of CPC 75420)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent

ตารางผนวกที่ 1 ตารางข้อผูกพันของไทยในด้านโทรคมนาคม (ต่อ)

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
	4) a) As indicated in the horizontal section b) Unbound for civil engineer	4) None
Telecommunications consulting services (CPC 75440)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent
	4) a) As indicated in the horizontal section b) Unbound for civil engineer	4) None
Videotex (part of CPC 75299)	1) 1.1 service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1) None
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities [1/]	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent

ตารางผนวกที่ 1 ตารางข้อผูกพันของไทยในด้านโทรคมนาคม (ต่อ)

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
	c) must use public telecommunication network under national telecommunication authorities d) Selection of service providers shall be based on open tender	
	4) As indicated in the horizontal section	4) None
Teleconference (part of CPC 75292)	1) 1.1 Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1) None
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities [1/] c) Must use public telecommunication network under national telecommunication anthorities d) Selection of service providers shall be based on open tender	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	4) As indicated in the horizontal section	4) None

ตารางผนวกที่ 1 ตารางข้อผูกพันของไทยในด้านโทรคมนาคม

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
Domestic leased circuits (part of CPC 75299)	1) 1.1 Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1) None
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities [1] c) Must use public telecommunication network under national telecommunication anthorities d) Selection of service providers shall be based on open tender	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	4) As indicated in the horizontal section	4) None

หมายเหตุ : [1/] This condition will be applied for at least 10 years.

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, 2538.

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	โครงการ
กลุ่มบริษัทชินวัตร *ลงทุนผ่านบริษัท ชินวัตรอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)*		
บริษัท กัมพูชา ชินวัตร จำกัด	กัมพูชา	- ติดตั้งโทรศัพท์ภายในประเทศร่วมกับรัฐบาลกัมพูชา
บริษัท ลาว ชินวัตร เทเลคอม จำกัด	ลาว	- โครงการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ GSM - โครงการให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์พื้นฐานในประเทศ และวิทยุติดตามตัว - โครงการให้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ประกอบด้วยสถานีดาวเทียมภาคพื้นดิน และชุมสายโทรศัพท์ระหว่างประเทศ ทั้ง 3 โครงการ มีมูลค่า 1,525 ล้านบาท
บริษัท อิสลา คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด	ฟิลิปปินส์	- ขยายเครือข่ายโทรศัพท์ระบบพื้นฐานภายในประเทศ - โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ GSM - โทรศัพท์ระหว่างประเทศ - บริการวิทยุติดตามตัว
บริษัท ไมโครเวฟ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด	อินเดีย	- ให้บริการวิทยุติดตามตัว - ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ GSM
ลงทุนผ่านบริษัท ชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน)		
บริษัท ซี.เอส. คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด [ถือหุ้นโดยบริษัท ชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) 51%]	ทั่วโลก	- โครงการโทรศัพท์ระหว่างประเทศผ่านดาวเทียมอินมาร์แซท-พี ของบริษัท I-CO Global Communications จำกัด ซึ่งโครงการมีมูลค่า 75,000 ล้านบาท

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย (ต่อ)

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	โครงการ
บริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (กลุ่มซีพี) *ลงทุนผ่านบริษัท เทเลคอม โฮลดิ้ง จำกัด (ทีเอช)*		
	ฟิลิปปินส์	- โครงการติดตั้งโทรศัพท์พื้นฐาน 3 แสนเลขหมายในกรุงมะนิลาและพื้นที่แถบเกาะลูซอน (Luzon) - โครงการชุมสายโทรศัพท์ระหว่างประเทศ (International Gateway Operator--IGF)
	จีน	- ให้บริการสื่อสารข้อมูลผ่านดาวเทียมภาคพื้นดินขนาดเล็ก (Very Small Aperture Terminal--VSAT) - ให้บริการวิทยุติดตามตัว
บริษัท เจี่ยไต๋ อินเตอร์เนชั่นแนล เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด	จีน	- ลงทุนในโครงการดาวเทียมแอปสตาร์ (Apstar) ของบริษัท APT Satellite จำกัด
บริษัท เค.ไอ.เอ็น (ประเทศไทย) จำกัด	ทั่วโลก	- โครงการวางระบบเคเบิ้ลใยแก้วนำแสงรอบโลก (Fiber Optic Link Around the Globe--FLAG) ซึ่งมีมูลค่าโครงการมากกว่า 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐ
บริษัท โคปิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด	สหรัฐฯ	- นำเทคโนโลยีภายใต้ลิขสิทธิ์ของบริษัทโคปิ้น มาพัฒนาให้เป็นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานทั้งในด้านเกมส์ คอมพิวเตอร์ เอ็นเทอร์เทนเม้นท์ และใช้งานในด้านอุตสาหกรรมทั่วไป

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย (ต่อ)

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	ลักษณะโครงการ
กลุ่มบริษัทยูคอม *ลงทุนผ่านบริษัท ยูคอมอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (UIC)*		
บริษัท โมบาย อินฟอร์เมชั่น ซิสเต็มส์ จำกัด	สหรัฐฯ	- ให้บริการระบบบริหารข้อมูลด้านการขนส่งแบบไร้สาย
บริษัท Cell Call Core จำกัด	สหรัฐฯ	- ผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบเซลลูล่าร์ขนาดเล็ก
บริษัท เซาท์อีสอิริเดียม มาเลเซีย จำกัด	มาเลเซีย	- บริษัททำการตลาดด้านโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมอิริเดียม ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2541
บริษัท ยูคอม อินเตอร์เนชั่นแนล เมียนมาร์ จำกัด	พม่า	- ดำเนินการ trading company
บริษัท เนชั่นแนล เทเลคอมมูนิเคชั่น จำกัด	อินเดีย	- ให้บริการวิทยุติดตามตัว
บริษัท อินเตอร์ซิตี้เพจจิ้ง จำกัด	ศรีลังกา	- ให้บริการวิทยุติดตามตัว
บริษัท นิวเวิลด์ เทเลโฟน จำกัด	ฮ่องกง	- ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ PCN
บริษัท สเปซ ทรานสปอร์เตชั่น ซิสเต็ม จำกัด	ออสเตรเลีย	- โครงการสร้างฐานยิงจรวดที่ประเทศออสเตรเลีย
บริษัท ไทยแซทเทิลไลท์ เทเลคอมมูนิเคชั่น จำกัด	ทั่วโลก	- โครงการดาวเทียมอิริเดียม ซึ่งมีมูลค่าโครงการ 95,000 ล้านบาท

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย (ต่อ)

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	โครงการ
กลุ่มบริษัทจัสมิน		
ลงทุนในนามบริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล โอเวอร์ซีส์ จำกัด		
	มาเลเซีย	โครงการเคเบิลใยแก้วนำแสงภาคพื้นดิน และใต้น้ำ
บริษัท พีที โมบิลคอม เทเลคอมมินิโด จำกัด	อินโดนีเซีย	- โครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉพาะกลุ่ม (Trunked Mobile Radio) - โครงการจัดตั้งระบบดาวเทียมเพื่อให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เซลลูล่าร์ผ่านดาวเทียมสำหรับภูมิภาคเอเชีย
บริษัท ดิจิตอล เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด	ฟิลิปปินส์	- ติดตั้งโทรศัพท์พื้นฐานในเกาะลูซอน - โครงการ Radio Paging Services
	กัมพูชา	- บริการโทรศัพท์ผ่านดาวเทียม
บริษัท จัสมิน เอ็นเนอร์ยี จำกัด	ลาว	- โครงการสร้างเขื่อนน้ำเทินเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า
บริษัท NewTel จำกัด	เวียดนาม	- โรงงานผลิตอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม
บริษัท JT Mobiles (JTM) จำกัด	อินเดีย	- โครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่ GSM ในเขตอุตรประเทศ (Andhra Pradesh) และการ์นาตากา (Karnataka)
	เนปาล	- Radio Paging Services

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย (ต่อ)

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	โครงการ
กลุ่มบริษัทล็อกซเล่ย์[1/]		
	เกาหลีเหนือ	- ระบบโทรคมนาคมในเขตเศรษฐกิจและการค้าเสร่ราจิน ซองบอง
บริษัท ล็อกซเล่ย์ เมียนมาร์ จำกัด	เมียนมาร์	- โครงการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเมืองมัณฑะเลย์
บริษัท มัลติมีเดีย เทเลโฟนี อิงค์	ฟิลิปปินส์	- ธุรกิจการให้บริการข้อมูล
บริษัท เบย์โฟน จำกัด	ศรีลังกา	- โครงการเครือข่ายโทรศัพท์ไร้สายทั่วประเทศ เป็นระยะเวลาสัมปทาน 10 ปี
บริษัท เบียร์ลาว จำกัด	ลาว	- โรงงานผลิตเบียร์
บริษัท น้ำหวานลาว จำกัด	ลาว	- โรงงานผลิตน้ำหวาน
บริษัท อินเตอร์ลาว จำกัด	ลาว	- เพื่อทำการค้าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งเข้าไปร่วมลงทุน
	ลาว	- โครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำห้วยโฮะ - โรงแรมสุวรรณภูมิ - โครงการรถเช่า AVIS
	เวียดนาม	- บริการการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video conference)
	จีน	- พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในเมืองคุนหมิง
	อินเดีย	- บริการข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุติดตามตัว

ตารางผนวกที่ 2 การลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มบริษัทโทรคมนาคมไทย (ต่อ)

บริษัทโทรคมนาคมไทย	ประเทศ/พื้นที่บริการ	โครงการ
กลุ่มบริษัทสามารถ ลงทุนผ่านบริษัท สามารถอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด		
บริษัท แคมโบเดียสามารถ จำกัด	กัมพูชา	- จำหน่ายโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมของกลุ่มบริษัทสามารถ
บริษัท แคมโบเดียสามารถ คอมมูนิเคชั่น จำกัด	กัมพูชา	- เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือระบบ NMT 900 ในประเทศกัมพูชา ภายใต้สัมปทาน 35 ปี
บริษัท สามารถมาเลเซีย จำกัด	มาเลเซีย	- จำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมของกลุ่มบริษัทสามารถ
บริษัท สามารถเมียนมาร์ จำกัด	พม่า	- จำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมของกลุ่มบริษัทสามารถ

ที่มา : รายงานประจำปี 2538 ของบริษัทผู้ดำเนินการและจากการสอบถามทางโทรศัพท์

[1/]กรุงเทพธุรกิจ (13 สิงหาคม 2539) : 3